

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З ФЛОРИСТИЧНИМ
КОМПОНЕНТОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СТРУКТУРНО-
СЕМАНТИЧНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ**

Виконала: студентка 2 курсу, групи
8.0359 – а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша -
англійська
освітньої програми
Мова і література (англійська)
Січевська Ганна Петрівна

Керівник к.філ.н., доц Голуб Ю.І.

Рецензент

Запоріжжя – 2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 62 стор., 71 джерел.

Об'єкт дослідження – англійські ФО з флористичним компонентом (350 одиниць) вибрані із фразеологічних, пареміологічних словників.

Предмет – структурні й семантичні особливості фразеологічних одиниць з флористичним компонентом у сучасній англійській мові.

Мета даного дослідження – комплексний аналіз мікросистеми англійських фразеологізмів з флористичним компонентом з точки зору загальних семантичних і структурних характеристик, виявлення особливостей національно-культурної специфіки даних ФО, визначення символічного значення флористичних компонентів в складі ФО.

Теоретико-методологічні засади: основні положення фразеології (Н. Н. Амосова, Н. М. Шанський, В. О. Архангельський, В. Н. Телія, О. В. Кунін, Д. О. Добровольський) та лінгвокультурології ((Ю. Д. Апресян, М. М. Бахтын, В. П. Белянин, Є. М. Верещагін, В. І. Карасік, Ю. Н. Караулов, А. Вежбицька).

Отримані результати. Проаналізувавши різні сфери людської діяльності, можна прийти до висновку, що фразеологізми з флористичним компонентом застосовуються для позначення: емоційного стану і чуттєвих відносин, проблем ментального здоров'я, ієрархічних відносин, фінансового стану, зовнішності і відмінного здоров'я, побутових дій та відносин, характеру людини. В багатьох мовах можна виділити цілий ряд слів, які характеризуються фразеологічною активністю, тобто входять як ядерний компонент до великої кількості ФО. В досліджуваних ФО найбільш активними виявилися такі флористичні компоненти: *apple, bean, bush, root, nut, grass, tree*. Як бачимо у більшості випадків це не конкретні фітоніми, а абстрактні флористичні назви.

Ключові слова: флоронім, фразеологічна одиниця, *характер, національна своєрідність, структура, семантика*

ВСТУП

Як відомо, фразеологічний фонд мови – це «дзеркало, у якому лінгвокультурна спільнота ідентифікує свою національну самосвідомість» [Телия 1999, с. 9]. У свідомості носіїв будь-якої мови відображено специфічні для кожної мови національно-культурні асоціації. „Фразеологічний та – ширше – пареміологічний фонд мови... якнайбільше відображує особливості світосприйняття її носіїв, зумовлені національною культурою. Аналіз цього фонду дозволяє виявити систему символів та еталонів національної культури, дослідити систему її кодів (соматичного, зооморфного, міфопоетичного та ін.), специфіку аксіології та ін.” [Гудков 2003, с. 192].

На наш погляд, у фразеологізмах із флористичним компонентом заковано інформацію про архаїчні вірування й бачення навколишньої дійсності представниками певного етносу. Вони – предмет наукового вивчення багатьох учених.

На сьогоднішній день фразеологічний аспект взаємозв'язку специфіки національної культури і фразеології – одна з найбільш актуальних проблем фразеологічних досліджень. Вивчення даного питання дозволяє розширити онтологічну картину мови, як суспільного явища. Тема національно-культурної специфіки є достатньо традиційною для дослідження у сфері фразеології. Протягом багатьох років в роботах з фразеології стверджувалось, що фразеологізми є національно специфічними одиницями мови, які висвітлюють культурний потенціал народу (Н. Н. Амосова [Амосова 1983], Б. М. Ажнюк [Ажнюк 1989], Ф. М. Белозорова [Белозорова 2004], В. Д. Бояркіна [Бояркина 1997], Д. О. Добровольський [Добровольский 1998], Р. Зорівчак [Зорівчак 1990], В.Г.Гак [Гак 1999], Н. Д. Петрова [Петрова 1999], Т. З. Черданцева [Черданцева 1996]).

Одним з найактивніших, найпродуктивніших способів є утворення фразеологізмів на базі символу. Мовний символ є виявом образного бачення

світу, одним із різновидів художнього образу. Він і надає фразеологізму образно-експресивної форми. Символ зумовлює не лише смислову структуру фразеологізму, а також його емоційну і стилістичну спрямованість. Дослідженню символіки у сфері фразеології присвячено багато робіт сучасних лінгвістів: І. О. Бородянський, [Бородянский 1985], А. Вежбицька [Вежбицкая], І. Е. Подолян [Подолян 1999], Г. Г. Слишкін [Слышкин 2000], Machery E. [Machery 2007].

Увагу сучасних дослідників також привертає вивчення фразеологізмів до складу яких входить флористичний компонент. Ці мовні одиниці найрізноманітніші за значенням, активно функціонують як в усній, так і в писемній формі, утворюючи значний прошарок фразеологічного фонду англійської мови (І. Є. Подолян [Подолян 1999], Н. Д. Петрова [Петрова 1999]).

Відсутність у сучасній англійській мові детального лінгвістичного опису фразеологічних одиниць, до структури яких входить флористичний компонент, а також загальна спрямованість сучасної лінгвістики на дослідження семантичної, структурної та функціональної сторони конкретних розрядів ФО обумовила *актуальність* теми магістерської роботи.

Об'єктом дослідження в даній роботі є англійські ФО з флористичним компонентом (350 одиниць) вибрані із фразеологічних, пареміологічних словників.

Предмет дослідження – структурні й семантичні особливості фразеологічних одиниць з флористичним компонентом у сучасній англійській мові.

Основною *метою* роботи є комплексний аналіз мікросистеми англійських фразеологізмів з флористичним компонентом з точки зору загальних семантичних і структурних характеристик, виявлення особливостей національно-культурної специфіки даних ФО, визначення символічного значення флористичних компонентів в складі ФО.

Поставлена мета досягається шляхом вирішення таких *завдань*:

- проаналізувати існуючі дефініції поняття «фразеологічна одиниця» та її характеристики;
- розглянути класифікації фразеологічних одиниць за різними критеріями;
- виявити національно-культурні особливості англійських фразеологічних одиниць;
- окреслити структурні особливості фразеологічних одиниць з елементом «фітонім»;
- описати семантичні особливості фразеологічних одиниць з елементом «фітонім».

Методи дослідження, використані для досягнення поставленої в роботі мета: аналітичний, описовий, метод системного аналізу, метод аналізу словникових дефініцій, елементи кількісного аналізу.

Теоретичне значення проведеного дослідження полягає в екстраполяції на мікросистеми англійських фразеологізмів з флористичним компонентом сутнісних системних ознак ФО, в результаті чого здійснюється систематизація досліджуваних одиниць за семантичними та структурними ознаками, вивчається та описується їх національно-культурна специфіка.

Практична цінність роботи зумовлюється можливістю застосування фактичного матеріалу та основних результатів дослідження у викладанні практики англійської мови, у лекційних курсах з вступу до мовознавства та лексикології а також у лексикографічній практиці при укладанні навчальних фразеологічних довідників.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до дослідження англійських фразеологізмів з флористичним компонентом

Структура дипломної роботи: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел.

У вступі обґрунтовується актуальність і вибір мети даного дослідження, викладаються новизна і значимість роботи, а також

визначаються методи і завдання дослідження, які треба буде розв'язати в ході його виконання.

У першому розділі розглянуто поняття фразеологізму та його основні класифікації; фразеологізми з елементами фітонімами, що відображають особливості англомовної лінгвокультури, мають певні структурні особливості, що дозволяє нам досліджувати їх, виявляючи при цьому значимість фітоніму в процесі фразеологізації.

У другому розділі даної роботи розглядається структурні та семантичні особливості фразеологізмів з елементами фітонімами, наведені приклади фразеологічних одиниць за відповідними групами та класами.

У висновку підводяться підсумки основних результатів дослідження, робляться методичні висновки і узагальнення, визначається перспективність подальшої розробки даної проблеми.

Загальний обсяг дипломної роботи 62 сторінки, кількість використаних джерел – 71.

-

РОЗДІЛ 1

СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ЯВИЩЕ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Характеристика фразеологічних одиниць, проблема визначення терміну

Фразеологізми існують протягом всієї історії мови. Вже з кінця 18 століття вони пояснювалися в спеціальних збірниках і тлумачних словниках під різними назвами (крилаті вирази, афоризми, ідіоми, прислів'я та приказки). Вперше термін «фразеологічна одиниця» (ФО) був введений академіком В. В. Виноградовим [Виноградов 1977, с. 258], який визначав ФО вирази, в яких значення одного з елементів залежить від іншого, не дивлячись на структуру і якість одиниці.

В сучасній лінгвістиці не слабшає інтерес до пильного вивчення фразеологічних одиниць (далі ФО). Становлення її як розділу мовознавства пов'язано головним чином з дослідницькою роботою вітчизняних вчених, котра проводилася на матеріалі різноманітних мов, в тому числі і англійської мови. Хоча передумови виникнення фразеології було закладено ще в ХІХ ст. О. О. Потебнею, як окрема лінгвістична дисципліна вона виникла в 40-х роках ХХ ст. Як відомої, її становлення пов'язане з ідеями французького мовознавця Ш. Баллі, а також із дослідженнями Є. Д. Поливанова, С. І. Абакумова, Л. О. Булаховського і В. В. Виноградова, котрому належить визначення основних понять, обсягу і завдань фразеології.

Ми вважаємо доцільним почати наше дослідження з визначення фразеології та фразеологічної одиниці. Ми з'ясували, що не існує єдиного тлумачення термінів «фразеологія» та «фразеологізм». А ті, що існують, можуть суперечити одне одному. Більшість мовознавців дотримується

широкого визначення терміну «фразеологія» (гр. *phrasis* – «вираз, зворот», *logos* – «слово, вчення»): це 1) сукупність фразеологізмів певної мови; 2) розділ мовознавства, який вивчає фразеологічний склад мови [Кочерган 1999, с. 148].

Більш частіше ми зустрічаємо тлумачення терміну О. В. Куніна: «фразеологія – це наука про фразеологічні одиниці, тобто про стійкі сполучення слів з ускладненою семантикою, які не утворюються за структурно-семантичними моделями змінних сполучень, що їх утворюють» [Кунин 2005, с. 5].

Longman dictionary подає зовсім узагальнене значення: «фразеологія – вибір слів, формулювання» [Oxford Advanced]. У Webster dictionary даний термін пояснюється як «спосіб вживання та систематизація слів» [Webster dictionary]. У вітчизняних тлумачних словниках знаходимо тлумачення фразеології як «розділу мовознавства, що вивчає усталені звороти мови, фразеологізми» [Новий тлумачний 1999, с. 701].

Не можна залишити поза увагою сам термін «фразеологізм», оскільки він, по-перше, є предметом фразеології як науки, а, по-друге, – об'єктом нашого дослідження. Предметом історії фразеології є вивчення первинних, вихідних форм і значень фразеологізмів, визначення їх джерел, виявлення сфер їх вживання в різні епохи існування мови, а також встановлення обсягу фразеологічного складу і його системної упорядкованості в ту чи іншу історичну епоху розвитку мови. У мовознавців не склалося єдиної думки про те, що таке фразеологізм, немає, отже, і єдності поглядів на склад цих одиниць у мові.

О. С. Ахманова розглядає фразеологічну одиницю, як словосполучення, у якому семантична монолітність (цілісність номінації) має визначальну роль у структурній відокремленості його складових елементів, внаслідок чого воно функціонує у складі речення як еквівалент окремого слова [Ахманова 1969, с. 504].

На думку Р. Глезера, фразеологічна одиниця – це «лексикалізоване, відтворюване словосполучення повсякденного вжитку, що має синтаксичну та семантичну цілісність, може мати конотації (експресивні або стилістичні) та виконувати емпатичну або інтенсифікуючу функцію» [Glaser 1998, с. 27]. Дане визначення дуже яскраво описує сутність ФО.

Г. Б. Антрушина зауважує те, що фразеологічна одиниця у західній лінгвістиці позначається терміном ідіома [Лексикология 2004, с. 225]. Також часто її називають іншими словами: стійкий вираз, стійка фраза, зафіксована група слів, виразів. Вона зауважує, що синоніми метафорично відносяться до відтінків та кольорів словникового складу, а фразеологічні одиниці – це картинна галерея, у якій зберігаються яскраві нариси народних звичаїв, традицій, забобонів, пам'ять минулих подій, народних пісень та казок.

Згідно О. І. Смірницькому [Смирницкий 1996, с. 114], стійкі вирази – це вирази, які не мають експресивності або емоційного забарвлення. Інтерес до семантичної характеристики стійких сполучень слів проявляли й інші автори. Так, наприклад Н. М. Шанський [Шанский 2010, с. 123] дає таке визначення фразеологізму: «Фразеологізм, фразеологічна одиниця – загальна назва семантично зв'язаних сполучень слів, які не виробляються в мові (як подібні з ними за формою синтаксичні структури – словосполучення чи речення), а відтворюються в ній у соціально закріпленому за ними стійкому співвідношенні смислового змісту і певного лексико-граматичного складу. Семантичні зрушення в значеннях лексичних компонентів, стійкість і відтворюваність – взаємозалежні універсальні і відмінні ознаки фразеологізму».

На наш погляд, найбільш повне визначення, що розкриває сутність ФО, було запропоновано О. В. Куніним [Кунин 2005, с. 8] і І. В. Арнольд [Арнольд], які визначають ФО, як стійкі поєднання лексем (компонентів ФО) з повністю або частково переосмисленим значенням. Найбільш вдалим визначенням для даного дослідження ми вважаємо дефініцію, запропоновану Ю. П. Солодубом [Солодуб 1990, с. 56]: «Фразеологізм (фразеологічний

зворот) – це стійке поєднання слів з цілісним узагальнено-переносним значенням, виникли на основі образного переосмислення (семантичної трансформації словесного комплексу –прототипу)».

Необхідно відзначити відмінність ідіоми від фразеологізму: ідіоми – стійкі структурно-семантичні об'єднання, значення яких не складається зі значення слів-компонентів, їх складових, і які функціонують у реченні як еквівалент окремого слова, в той час як фразеологізм здатний до різного роду синтаксичних трансформацій, виступаючи як «потенційні» еквіваленти слова [Виноградов 1977, с. 218]. З точки зору Н. М. Амосової, ідіоми характеризуються цілісним значенням, які на відміну від фразем, є одиницями постійного контексту [Амосова 1963].

Слід зазначити, що В. Л. Архангельський відзначає наступні ознаки ФО:

- 1) популярність вираження в даній мові або в одному з його діалектних або соціально-мовних відгалужень;
- 2) відтворюваність у мовленні на правах мовної одиниці;
- 3) граматична організованість ФО за моделями сполучень слів, словосполучень, так званих предикативних сполучень слів і речень різних типів; отже, вказувалася еквівалентність ФО по граматичній формі словосполучення або пропозиції;
- 4) елементами ФО є мінімум два слова;
- 5) віддільність елементів ФО, кожен з яких ототожнюється зі словом;
- 6) незмінний порядок слів, певна послідовність лексичних елементів ФО як суттєва ознака її структури, по-різному виявляється у ФО різних семантичних і граматичних типів;
- 7) стійкість лексико-граматичного складу, зв'язаність елементів ФО або, точніше, константність і обов'язковість її лексико-граматичних елементів у даної комбінації;
- 8) семантична цілісність і виділимість за значенням фразеологічної

одиниці в потоці мовлення; її еквівалентність слову або виразу;

9) синонімічна заміна словом або всієї ФО, або деяких її елементів залежно від семантичного типу ФО;

10) семантична ідіоматичність ФО деяких розрядів і, як наслідок, неможливість буквального перекладу на інші мови;

11) глобальність значення ФО деяких розрядів, невмотивованість, вмотивованість або аналітичність значення ФО в залежності від приналежності до певної фразеологічної категорії;

12) цілісність номінації, спрямованість значення всієї ФО, але не її окремого елемента, на означене;

13) функції ФО по відношенню до означеного, які виявляються різними в різних типах ФО, наприклад: номінативна, дефінітивна, експресивна, модальна, апелятивна;

14) синтаксична роль ФО, яка виявляється різною у фразеологічних об'єктів різних типів [Архангельський 1964, с. 95].

Н. Завідонова виділяє наступні параметри фразеологічної одиниці:

1) стійкість форми і певного значення;

2) здатність вживатися у готовому вигляді (відтворюваність)

[Завідонова 2009, с. 40].

На думку О. В. Куніна, стійкість ФО заснована на властивих їй різних типах інваріантності, тобто незмінюваності тих або інших елементів при всіх нормативних змінах. Він виділяє наступні типи інваріантності, або стійкості:

1) стійкість вживання, тобто той факт, що фразеологізм є одиницею мови, а не індивідуальним утворенням;

2) структурно-семантична стійкість ФО є роздільно оформленою утворенням і не має типового значення, тобто не може служити зразком для створення аналогічних ФО за структурно-семантичної моделі;

3) семантична стійкість, яка аж ніяк не виключає можливості зміни значення ФО;

4) лексична стійкість, тобто повна не вживаність компонентів або

можливість нормативної заміни компонентів тільки в рамках фразеологічної варіантності або структурної синонімії при обов'язковому збереженні семантичного та лексичного інваріантів;

5) синтаксична стійкість, тобто повна незмінність порядку компонентів ФО або зміна порядку компонентів у межах варіантності, граматична інверсія [Кунин 2005, с. 10].

Таким чином, стійкість ФО – це обсяг властивих їй різних типів мікро стійкості.

На думку В. П. Жукова, семантична цілісність – це внутрішня смислова єдність, обумовлене, викликане до життя деактуалізацією компонентів, що входять до складу фразеологізму. Семантична цілісність у багатьох випадках зумовлюється метафоричним переосмисленням вільного словосполучення, найбільш зручного для узагальнення. При переосмисленні такого словосполучення, що входять до нього слова (в особливості первинно-номінативного значення) деактуалізуються в семантичному відношенні, втрачають при цьому предметну (денотативну) спрямованість, колишню здатність розчленовувати на диференційні семантичні ознаки [Жуков 1986, с. 7].

Властивість семантичної цілісності пояснюється тим, що фразеологічні звороти є значущими одиницями, для яких характерна своя власна семантика, існуюча у них сама по собі, незалежно від значень складових їх компонентів навіть тоді, коли ця семантика відповідає сумі значень компонентів. Інакше кажучи, у змістовому плані фразеологізми виступають як єдине ціле, навіть в тому випадку, коли їх семантика дзеркально відображає значення утворюють їх слів.

Поняття окремо оформленості висунув О. І. Смирницький [Смирницький 1996, с. 202], який стверджував, що «інакше вони (ФО) взагалі не виділялися в особливу групу складних утворень, так як далі їх компоненти збігаються з якими-небудь словами (пор. абияк, взяти своє, англ. *best man*) або хоча б мають оформлення слів.

Ми вважаємо необхідним згадати про основні аспекти, що входять до складу ФО. У складі фразеологічного значення виділяються три аспекти: сигніфікативний, денотативний і конотативний. Сигніфікативний аспект фразеологічного значення – це зміст поняття, реалізоване в цьому значенні. Денотативний аспект – це обсяг поняття, що реалізується на основі вичленування мінімуму узагальнюючих ознак денотата, тобто цілого класу однорідних предметів, унікальних об'єктів або абстрактних значень. У цьому виявляється нерозривну єдність мови і мислення. А також конотативний аспект. Він особливо важливий для фразеологічної семантики, що пояснюється двоплановістю семантичної структури всіх ФО, побудованих на образному переосмисленні.

Як зазначає О. В. Кунін, конотативний аспект – це «стилістична забарвлення ФО, їх емоційно-експресивна сторона, тобто ставлення носія мови до позамовної сутності, або посилення ефективності мовного впливу, позбавленого елемента оцінки». Конотацію можна розглядати як додаткову інформацію стосовно сигніфікативно-денотативного значення, як сукупність семантичних нашарувань, що включають у себе оціночний, експресивний, емоційний і функціонально-стилістичний компоненти [Кунин 2005, с. 310].

В даний час прийнято відзначати таку важливу функцію фразеологічного значення як конотативно-культурологічну. Змістом останньої є відношення, що існує між образно-мотивованою формою мовних одиниць і включеної в неї культурно значимої асоціації [Телия 1999, с. 233]. Виділення цієї функції пов'язано з розумінням ФО як «народних стереотипів»: «фразеологізми виникають у національних мовах на основі такого образного уявлення дійсності, яке відображає побутово-емпіричний, історичний або духовний досвід мовного колективу, який, безумовно, пов'язаний з його культурними традиціями, бо суб'єкт номінації та мовленнєвої діяльності - це завжди суб'єкт національної культури» [Телия 1999, с. 235].

З погляду когнітивного аспекту, як відмічав Г. В. Колшанський, що «мова як об'єкт науки є унікальною в тому сенсі, що вона наскрізь суб'єктивна як атрибут людини» [цит. за Никулина 2003, с. 55]. Так, в останні роки велика увага стала приділятися лінгвокультурологічному аспекту дослідження, тобто виявленню лінгвістичної кореляції між етнічною культурою народу та семантикою фразеологізмів. Даний аспект дослідження вивчає здатність фразеологічних знаків відображати сучасну самосвідомість народу. Фразеологічна одиниця розглядається як основа його ментальності.

Як і будь-яке слово, фразеологічна одиниця відбиває гносеологічні процеси пізнання світу людиною. Є. М. Верещагін стверджує, що лексичне поняття як категорія людської психіки представляє собою спочатку продукт (за походженням), а потім інструмент (за функцією) однієї із пізнавальних здібностей людини, а саме класифікуючої [Верещагін 1980, с. 11-13].

Оскільки фразеологічна одиниця складається з двох та більше слів, то лексичне поняття, яке міститься у кожному слові, пов'язано із пізнанням. Таким чином, ми можемо зробити висновок про те, що утворення нових фразеологічних одиниць пов'язано з когнітивними особливостями творця. Як і слово, фразеологічна одиниця є продуктом пізнавальної діяльності людини та інструментом класифікуючої діяльності.

На когнітивний характер фразотворчих процесів посилаються багато вчених, так наприклад, Є. М. Солодухо зауважує: «Універсалізм основних форм семантичних перетворень визначається загальнолюдським характером логіко-розумових операцій та типових асоціацій, які пов'язані з виявленням різних видів подібності, відношень, функцій, їх замін, комбінацій та ін., які властиві або не властиві позамовній дійсності, що розуміються як реальні або ірреальні» [Солодухо 1989, с. 37].

Лінгвокультурологічний аспект дослідження розглядає також фразеологічну як продукт пізнавальної діяльності людини. Дослідження, засновані на основі принципу «людини в мові», призвело до розвитку нового напрямку – антропоцентричності фразеології.

Лінгвокультурологічний аналіз дозволяє виділити з культурного змісту ФО культурно значеннєвий зміст природних реалій, що були еталовані або отримали символічну функцію. Оскільки кожна національна культура виступає як складний синтез інтернаціонального та національного, соціально - класового та ідеологічно необумовленого, то всі ці риси, які знаходяться у складному діалектичного взаємозв'язку, відбиваються також у мовній семантиці, зокрема, в появі національно-культурних сем у змістовій структурі мовного знаку [Петрова 1999, с. 15].

Отже, розглядаючи структури зовнішньої діяльності та статус мовленнєвої діяльності, деякі вчені, такі як Є.Ф. Тарасов та Ю. А. Сорокін, прийшли до висновку, що ця структура універсальна, а уся «національна специфіка «гніздиться» в операціях, способах виконання дій, які цілком залежать від «умов життя народу» [цит. за Петрова 1999, с. 15].

Фразеологічна система мови - явище неоднорідне й багатовимірне, що передбачає можливість розгляду фразеологізмів, що характеризують людину, у різних аспектах і отримують яскраво виражений антропоцентричний зміст. Академік В. В. Віноградов, чиї роботи стали початком типології фразеологічних одиниць, писав: «Фразеологія досліджує найбільш живий, рухливий і різноманітний загін мовних явищ» [Виноградов 1977, с. 47].

Розглядаючи фразеологічний склад мови, можна помітити, що значна кількість фразеологізмів формується з компонентів слів, пов'язаних з людиною. Фразеологія допомагає проникнути у внутрішній світ людини, виявляючи його культурні і моральні цінності, особливості національного характеру. В. Н. Телія зазначає, що «фразеологічний склад будь-якої мови - найбільш культурно-національний, оскільки система образів, закріплених у ньому, служить свого роду «нішею» для кумуляції світобачення і так чи інакше пов'язана з матеріальною, соціальною чи духовною культурою даної мовної спільності, а тому може свідчити про її культурно-національному досвіді і традиціях» [Телія 1999].

Як вважають Д. О. Добровольський [Добровольский 1992], В. М. Телія [Телія 1999] та інші вчені, що когнітивний та лінгвокультурологічний напрямки у вивченні фразеології, що дозволяють розглядати фразеологічні одиниці з точки зору їхньої національної та культурної специфіки, набувають останнім часом все більшого розвитку

Опора на принципи когнітології і лінгвокультурології дає можливість визначити місце і роль фразеологізмів у когнітивній базі того чи іншого народу, встановити їх значущість як елементів мовної картини світу (далі МКС). За визнанням вчених, ідіоматика, на відміну від слів, більш безпосередньо відображає когнітивну діяльність членів мовного колективу, засновану на наївному уявленні про світ носіїв певної мови, на їх відношенні один до одного, до того, що відбувається з ними в цьому світі.

Навіть поверхневий погляд на ідіоматику різних мов дозволяє зробити висновок про спільність багатьох «сюжетів», тобто актів і ситуацій, які знайшли своє вираження в ідіомах, і про здатність кожної мови знайти виключно свої мовні засоби для позначення цих актів і ситуацій [Черданцева 1996, с. 66].

Ми вважаємо також, що відмінною рисою ФО від інших лексичних одиниць, є їх образність і метафоричність. На думку О. М. Баранова та Д. О. Добровольського, «при актуалізації ідіоми перед уявним поглядом говорять виникають квазівізуальні образи, які в певних умовах можуть ними свідомо описуватися і толкуватися, і які можуть бути пов'язані або не пов'язані з актуальним значенням відповідних ідіом» [Баранов 2008, с. 112].

Усвідомлення важливості мотиваційні підстави фразеологізмів-ідіом визнало необхідність дослідити саму образну структуру внутрішньої форми - її метафоричний, метонімічний характер, роль в ній різного роду символів і квазісимволів [Телія 1999]. Метафоричність фразеологізмів виражається в уподібненні конкретної ситуації дійсності іншим подібним в аксіологічному аспекті навколишнього світу.

Отже у контексті даного дослідження вважаємо більш релевантним розуміння ФО, як будь якого сталого словосполучення (Н. Шанський, Р. Мун) що дає можливість розглядати усі сталі словосполучення у якості досліджуваного матеріалу, та тим самим розширити діапазон аналізу.

1.2. Класифікація фразеологічних одиниць за різними критеріями

Сучасні енциклопедичні видання наводять приблизно ідентичні погляди щодо класифікації фразеологічних одиниць, наприклад, згідно з класифікацією В. В. Віноградова розрізняють три типи фразеологізмів:

1) фразеологічні зрощення (або ідіоми) – найстійкіші, семантично неподільні сполучення слів, загальне значення яких не впливає із значення їхніх компонентів (*to eat the bread of idleness; to rain cats and dogs*);

2) фразеологічні єдності – семантично неподільні фразеологізми, цілісне значення яких умотивоване значенням компонентів (*to look a gift horse in the mouth; a fish out of water, to give/lend sb a helping hand*);

3) фразеологічні сполучення - це фразеологізми, до складу яких входять слова, з яких одне є вільним, а друге – з так званним зв'язаним значенням, причому цілісне значення фразеологізму впливає із значення компонентів (*a Sisyfean labor, to frown one's eyebrows, rack one's brains*) [Виноградов 1977, с. 22].

Окрему групу становлять фразеологічні вирази – це стійкі за своїм складом і значенням одиниці, які складаються зі слів з вільним лексичним значенням і відтворюються в мові. Це приказки, прислів'я та крилаті вислови. Більшість фразеологізмів з'явилося в процесі спостереження за навколишньою дійсністю – історичними, суспільними процесами, виробничою діяльністю й побутом, морально-етичними нормами і родинними стосунками, природним середовищем, тваринним та рослинним

світом (*live and learn, better untaught than ill taught, many men, many mind, easier said than done, nothing is impossible to a willing heart*) [Кунин 2005, с. 23].

Загалом, протягом багатьох років у вітчизняному мовознавстві домінуючим підходом до класифікації фразеологізмів в різних мовах була саме точка зору В. В. Віноградова. Отже розглянемо її більш детально.

Фразеологічні зрощення або ідіоми є абсолютно неподільними, нерозкладні словосполучення, значення яких не залежить від їх лексичного складу. Вони мають повністю затемнене семантичне мотивування. У їх значенні немає ніякого, навіть потенційного, зв'язку із значенням їх компонентів. Фразеологічні зрощення зазвичай іншою мовою не перекладаються – в іншій мові добираються відповідники з її фразеологічного складу.

Семантична неподільність виникає або підтримується у фразеологічних зрощеннях рядом факторів:

- наявністю у складі фразеологічних одиниць застарілих слів, незрозумілих для загалу;
- наявністю граматичних архаїзмів;
- втратою у межах фразеологічної одиниці живого синтаксичного зв'язку [Алехина 2001, с. 46-48].

Фразеологічна єдність – це семантично неподільний фразеологізм, цілісне значення якого вмотивоване значенням компонентів. Вмотивованість фразеологічних єдностей опосередкована. Більшість із них є образними висловами, причому образний стрижень, на якому вони виникають, може відчуватися більш чи менш виразно. Семантична замкнутість фразеологічних єдностей може створюватися також евфонічними чи формально-граматичними засобами – римою, алітераціями тощо. Фразеологічні єдності можуть виникати і внаслідок синтаксичної спеціалізації фрази, вживання її у певній граматичній формі, внаслідок наявності експресивних відтінків значення [Кунин 2005, с. 22].

Третя група за класифікацією В. В. Віноградова – фразеологічні сполучення – це стійкі вислови, до складу яких увіходять слова з вільним і фразеологічно зв'язаним значенням. У них цілісне значення випливає з семантики окремих слів [цит. за : Гак 1999, с. 22].

Також виділяють четвертий тип фразеологізмів – фразеологічні вирази. Це стійкі в своєму складі і вживанні фразеологічні звороти, які не тільки є семантично членованими, але і складаються цілком з слів з вільним значенням. Від фразеологічних сполучень фразеологічні вирази відрізняються тим, що в них немає слів з фразеологічно зв'язаним значенням. Слова з яких вони складаються не можуть мати синонімів. Їх відмітна ознака – відтворюваність. Фразеологічні вирази поділяються на номінативні та комунікативні (які співвідносяться з частиною речення і з реченням відповідно) [Кунин 2005, с. 39].

До фразеологічних виразів відносяться народні прислів'я, приказки, примовки, крилаті вислови, термінологічні словосполучення. Прислів'я – це виражений структурою речення народний вислів повчального змісту, який формулює певну життєву закономірність або правило, що є широким узагальненням багатоговікових спостережень народу, його суспільного досвіду. Наприклад: добрий початок – половина справи; громада – великий чоловік.

Приказка – народний вислів, близький до прислів'я, але позбавлений узагальнювального, повчального характеру, наприклад: *проти віку нема ліку; не така лінь, як не хочеться, let the cat out of the bag.*

Народні примовки – жартівливі, переважно римовані вислови, що вставляються в розмову відповідно до ситуації або у відповідальний контекст, наприклад: *Здорові будьте! Яким вітром? Хліб та сіль! Ні пуху ні пера! Кіно й німці, as plentiful as berries.*

Крилаті вислови – влучні вислови видатних людей: письменників, учених, державних і політичних діячів: *В сім'ї вольній, новій; Борітеся – поборете! Бути чи не бути? To out-Herod Herod, A Daniel come to judgement, a Rip Van Winkle.*

Існує ще декілька підходів до класифікації фразеологізмів, які базуються на інших критеріях. Так, існують класифікації, які базуються на розрізненні типів фразеологізмів за характером обмеження вибору змінних елементів їх структури, за матеріально змінним або незмінним складом компонентів, за ступенем сталості структури і її елементів, та ін. [Елисеєва 2003, с. 89].

Ще одним критерієм класифікації ФО є джерело їх походження, яким можуть бути:

1) Сільськогосподарські та інші трудові процеси: *варити воду (з когось), з одного тіста, орати перелоги, прокладати першу борозну, попускати віжки, повертати голоблі.*

2) Різні виробництва, ремесла:

- ткацько-прядильне: *розплутувати вузол, де тонко, там і рветься, розмотати клубок;*
- кравецьке: *білими нитками шите, на живу нитку, як з голочки;*
- ковальське: *брати в лецата, між молотом і ковадлом, міцного гарту;*
- гончарське: *лудити очі, полуда впала на очі, зняти полуду з очей;*
- рибальство і мисливство: *закидати вудку, змотувати вудки, клювати на живця, стріляна птиця, ганяти як солоного зайця.*

3) Театральна-музична діяльність: *увіходити в роль, помінятися ролями, у своєму репертуарі, коронний номер, попадати в тон, як по нотах.*

4) Військова справа: *з відкритим забралом, підносити на щит, схрещувати мечі, нюхати порох, приймати бій, брати рубіж, взяти на озброєння, здавати позиції, залишати поле бою.*

5) Картярські ігри: *розкривати карти, плутати карти, мішати карти, кинути всі козири, ставка бита, при пікових інтересах, козирний туз.*

6) Народні звичаї та обряди: *давати гарбуза, облизати макогона, як засватаний.*

7) Вірування та магічні дії: *напускати ману, замовляти зуби, як рукою*

зняло, встати на ліву ногу, виносити сміття з хати.

8) Усталені казкові звороти: *за щучим велінням, за тридев'ять земель, тримати за хвіст жар-птицю, скоро казка мовиться.*

9) Ознаки та дії, пов'язані зі світом тварин і птахів: *заяча душа, хитрий лис, кіт наплакав, показувати пазурі, птах високого польоту, розправляти крила, звити гніздо, курям на сміх.*

10) Іншомовні запозичення, інтернаціональні звороти: *буря у склянці води, перейти рубікон, дамоклів меч, муки Тантала, авгієві стайні, прокрустове ложе, езопівська мова, нитка Аріадни, віща Кассандра, Геркулесові стовпи, гордіїв вузол, драконівські (драконові) закони, вогонь Прометея* тощо. До найважливіших джерел таких сталих словосполучень належать античні міфи. Запозичені фразеологізми часто вживають без перекладу: нім. *Sturm und Drang* — “буря і натиск” — час бурхливого розвитку, піднесення; італ. *Finita la commedia* — комедія скінчилася; франц. *Idee fixe* — ідея фікс, *la lune de miel* — медовий місяць, англ. *time is money* — час — гроші.

11) Біблія: *око за око, наріжний камінь, Содом і Гоморра, альфа й омега, у поті чола, друге пришестя, голос волаючого в пустелі, земля обітована, камінь спотикання, вавилонська вежа, вавилонське стовпотворіння* тощо [Берлизон 1980; Бородянский 1985].

О. О. Селіванова, аналізуючи певний пласт українських фразеологічних одиниць, пропонує свій критерій класифікації. «У масиві українських фразем і паремій зі значенням мовної діяльності відокремлюються дві групи позначень. Фразеологізми першої групи (фонаційні) характеризують мовні дії у плані їхнього звукового сприйняття реципієнтом, друга група (змістовні) охоплює знаки якісних властивостей змісту мовлення» [Селіванова 2004, с. 134].

Деякі вчені у своїх класифікаціях комбінують семантико-граматичні та структурні моделі ФО. З. О. Харитончик розрізняє такі типи ФО:

- модель, що співвідноситься зі словосполученням;

- ФО, організована за моделлю речення [цит.за : Рахштейн 1980, с.24].

Вчений Ліао Фенг-жен розуміє ФО нероздільно в усій системі її значень і виділяють такі структурні типи ФО:

1) поєднання прикметника, іменника:

- a) пара іменників: *December and May; the Blue and the Grey; lares and penates;*
- б) іменник – прийменник – іменник: *Lady of Babylon; a month of Sundays; The land of Nod ; The call of the House;*
- в) іменник у присвійному відмінку – іменник: *the Asse's bridge; King's counsel; Pandora's box; Jacob's ladder; People's Democracies;*

2) сполучення дієслова та іменника:

- a) дієслово – іменник: *to appeal to Caesar; to astonish the Browns;*
- б) дієслово – підрядне речення: *God helps those who help themselves;*

3) сполучення з прийменниками та прикметниками:

- a) прийменник – іменник: *with God; about East;*
- б) прийменник – іменник – прийменник: *from John o' Croats to Land's End; from Dam to Beersheba;*
- в) прийменник – прикметник – іменник: *in plain English; at late Lammas;*

4) сполучення порівняльного характеру: *As old as Adam;*

5) вокативні сполучення:

- a) займенник – іменник: *My God ;*
- б) іменник у присвійному відмінку – іменник: *God's blood ! God's arms !*
[Liao Feng-zhen 2009].

Впродовж останнього десятиріччя фразеологія привертає увагу все більш і більш широкого кола мовознавців. Англійська фразеологія являє собою значну складність навіть для носіїв мови. Процес створення нових мовних одиниць йде постійно, оскільки поява останніх викликана як виникненням нових понять і реалій, так і модернізацією старих.

Як бачимо, існують різні підходи до класифікації фразеологізмів. Є

класифікації структурні, тематичні, але домінуючим критерієм класифікації фразеологічних одиниць в різних мовах є ступінь семантичної злитості компонентів.

Класифікація фразеологічних одиниць англійської мови, в цілому відповідає існуючим точкам зору щодо їх розподілу на групи при аналізі.

Найбільш поширеною класифікацією англійських фразеологізмів є тематична класифікація. Групи фразеологічних одиниць відокремлюються за семним значенням. Основні типи формуються навколо архисеми, наприклад, емоційного стану. Надалі вони розділяються на підгрупи, наприклад, різні емоції (хвилювання, страх, тощо) [Кунин 2005, с.134].

Також поширеною є структурна класифікація за частинами мови. На основі віднесеності ядерного елемента фразеологізмів до певної частини мови виділяють:

- дієслівні сталі вирази : *to come to a head, to pull somebody's leg, to put one's foot down;*
- субстантивні: *a good heart, a naked eye, a green eye, a cool head;*
- прикметникові: *to be deader than a doornail, to be poorer than a church mouse;*
- прислівникові: *to be highly paid* [Орлова 2017, с.144].

О. В. Кунін переробив семантичну класифікацію В. В. Віноградова у відповідності до англійської мови. Він розробив структурний аспект англійських фразеологічних одиниць, а також, крім наведеної класифікації (за віднесеністю ядерного елемента до певної частини мови), запропонував класифікацію за їх походженням. Було відокремлено наступні категорії:

- суто англійські, які він поділяє ще за часом їх виникнення на давньо-англійські, середньо-англійські і ново-англійські;
- запозичені, в тому числі біблеїзми (*Achilles heel, one's own flesh and blood*), грецизми, тощо [Кунин 2005, с.212, 230].

О. І. Смірницький поділяє англійські сталі вирази на:

- стилістично забарвлені, які мають виражену експресивність і

емоційну маркованість (*imaginative, expressive & emotional*), наприклад, *soft in the head, a long head*;

- стилістично нейтральні, наприклад, *an apple of one's eye, give a free hand, on the other hand* [Смирницький 1996, с.24]

О. І. Альохіна виокремлює фразеологічні семантичні серії і моделі за ознакою значеннєвої схожості, але не синонімії, наприклад, за ознакою відношення загального значення до окремого. Вона бере до уваги також структурні особливості сталих виразів. Так, дієслівні структурно-семантичні моделі з дієсловами *to be, to feel, to have*, та ін., згруповано в певні семантичні серії, наприклад, відчуття, стану, буття, тощо [Алехина 2001].

І. В. Арнольд розподіляє англійські фразеологізми у відповідності до класифікації В. В. Віноградова на: *set-expressions* – відповідно: фразеологічні зрощення (*to be neck and neck*), *semi-fixed combinations* – фразеологічні єдності (*in the twinkling of an eye, get the upper hand*) і *free phrases* – фразеологічні сполуки (*ones own flesh and blood*). Вона вважає, що більшість англійських фразеологізмів входять до групи фразеологічних єдностей [Arnold 1986].

За походженням (етимологією) фразеологізми англійської мови поділяються на:

1) сталі вислови з народної мови (побутового народного мовлення, анекдотів, жартів тощо): *good wine needs no bush, a black sheep, a good Jack makes a good Jill, to be born under lucky star*. Сюди належать прислів'я і приказки;

2) професіоналізми, що набули метафоричного вжитку: *carry coals to Newcastle, spik and span*;

3) переклади з інших мов або запозичення фразеологізмів без перекладу: *bed of roses, a snake in the grasss, contra spem spero*;

4) вислови з античної культури: *the Gordian knot, between Scilla and Charybdis*;

5) біблійні та євангельські вислови: *live on the fat of the land, not to*

let one's left hand know what one's right hand does;

б) вислови відомих людей (афоризми, цитати): *All the world and his wife, Fools rush in where angels fear to tread, the better part of valour is discretion* [Кунин 2005, с. 220].

Із стилістичного погляду фразеологічні одиниці англійської мови групуються на:

- розмовно-побутові, які переважають в усному мовленні та художній літературі: *out of the blue, let grass grow under the feet, dead to the world;*

- народно-поетичні фразеологізми. Це такі, як: *as good as gold, cut one's coat according to one's cloath;*

- книжні фразеологізми, які використовуються переважно в писемній формі наукового, офіційно-ділового, публіцистичного та художнього стилів: *to fish in troubled waters, adding fuel to fire* [Балли 2001].

Розглянуті класифікаційні схеми кожна по-своєму допомагають з'ясувати природу фразеологічних одиниць, охарактеризувати особливості їх функціонування і еволюцію їх у системі мови. Велику цінність становлять прислів'я і приказки, які також належать до фразеології. Вони всебічно й багатогранно відтворюють різноманітні сфери життя народу: возвеличують духовні цінності, таврують ганебне, висміюють вади, висловлюють співчуття, поради, вчать, наставляють і виховують людей.

В рамках вищезазначеної класифікації, існує також розрізнення ФО за типом ядерних компонентів, серед яких можна виділити найбільш релевантні:

- з компонентом зоонімом: *as cross as a bear (very angry), donkeys might fly (extraordinary things can happen), dead duck (failure);*

- з компонентом топонімом: *bet London to a brick (to be sure at smth.), Chicago look (bandit look), Paris doll (mannequin);*

- з компонентом соматизмом: *an old hand at smth. (experienced person), carry off smbds.feet (to impress smb.);*

– з компонентом антропонімом: *Johnny on the spot* (a person who is always ready), *Johnny Raw* (newcomer), *Suzy homemaker* (housewife) і т.п. [Орлова 2017, с. 145]

У нашій роботі ми розглядаємо саме ФО, що мають у своєму складі фітоніми, і тим самим становлять значний пласт фразеологічного фонду будь-якої мови, оскільки вони відображають національну специфіку народу, повідомляють про його звичаї, історію, культуру: називають осіб, що є актуальними для даного мовного колективу.

1.3. Національно – культурні особливості англійських фразеологічних одиниць

Тема національно-культурної специфіки є достатньо традиційною для досліджень в галузі фразеології. Протягом багатьох років в дослідженнях з фразеології стверджувалось, що ідіоми є національно специфічними одиницями мови, які акумулюють культурний потенціал народу [Добровольский 1997; Бояркина 1997; Авдеева 2004; Ажнюк 1989]. Фразеологія, за єдиною думкою лінгвістів, вважається найбільш специфічною і національно-самобутньою сферою мови [Белозерова 1987, с. 116].

Національна специфіка ФО полягає у виборі образу і його лексичних репрезентацій, тоді як нерідко у ФО відображуються безпосередньо особливості побуту даного народу, його історія, формули повсякденного життя. Нерідко вони представляють собою ремінісценції історичного, побутового, літературного характеру [Гак 1995, с. 52].

На думку О. І. Авдєєвої факти дійсності набувають культурно-ціннісне значення тільки в процесі їх осмислення суб'єктами – представниками

певного етнокультурного соціуму, в результаті чого формується єдиний цілісний образ [Авдеева 2004 с. 412].

Етнічна специфіка ФО в мовлені не знімає, а навпаки, підкреслює національно-культурну забарвленість мовленнєвого акту [Петрова 1999 с. 14].

О. Я. Остапович вважає, що національно-культурний компонент семантики ФО визначається як сема або комплекс сем, які виникли в результаті відображення у структурі мовної одиниці особливостей культури народу і можуть бути виявлені на різних рівнях її змістового і виразового плану [Остапович 1996, с. 47].

Національно-культурні елементи семантики можуть виявлятися на трьох рівнях плану змісту фразеологічних одиниць: 1) у сукупному ідіоматичному значенні у словесному комплексі (через переосмислення, метафоризацію, семантичний зсув), 2) у значенні окремих лексичних компонентів фраземи. Це можуть бути так звані „унікальні компоненти” (які більше ніде, крім даного виразу, не вживаються, найчастіше архаїзми), безеквівалентна лексика: культурно-етнічні реалії, топоніми, апелювативні власні назви, «мовні фотографії» – знаки невербальної комунікації тощо, 3) у прямому значенні сукупного словесного комплексу, що потім зазнає переосмислення. Саме тут «закодовані» численні звичаї, обряди, традиції, ігри тощо.

Фразеологізми складаються з компонентів, що частково, або повністю загубили значення слів, які лежать в їх основі, а значення їх не складається з суми значень компонентів, що їх утворюють. Логічний зв'язок цілісного значення ідіоми з лексичним значенням її компонентів спирається на фразеологічний образ – те наглядне уявлення, свого роду „картинку”, на тлі якого ми й сприймаємо це цілісне значення як узагальнено-переносне, як метафоричний чи метонімічний дериват, що виник в результаті глобального переосмислення первісного смислу [Черданцева 1996, с. 58]. Саме фразеологічний образ частіше усього зберігає національну специфіку

фразеологізму, тому як він дуже часто спирається на реалії, відомі лише одному народу, представникам однієї нації.

Отже, фразеологічний образ як один з компонентів плану змісту є «зберігачем» національної специфіки ФО. Виражається цей образ лексичним складом і граматичною структурою фразеологізму.

До розгляду компонентів ФО, що наділені виразними національними рисами, належать власні імена, лексеми – реалії і екзотизми. [Ажнюк 1989, с. 30]. Найчисленнішим і найрізноманітнішим за внутрішньою структурою своїх одиниць є розряд фразеологізмів, які включають до свого складу власні імена, наприклад: *to cross the Rubicon* [Ажнюк 1989, с. 30].

Більшість екзотизмів, що входять у фразеологію, позначають назви тварин і рослин, які не існують у природних умовах на самих Британських островах, але поширенні у колишніх англійських колоніях: *crocodile tears* – крокодилячі сльози; *ostrich policy* – страусова політика, самообман [Кунин 2005, с. 831].

На основі вищезазначеного можна зробити висновок, що фразеологія прямо відображає, на відміну від слів, когнітивну діяльність членів мовного колективу, що ґрунтується на наївному уявленні про світ носіїв тієї чи іншої мови. У фразеології знаходять відображення не лише сюжети історії і культури народу, а також природа, клімат, спосіб життя.

Вивчаючи питання культурно-національної специфіки фразеологізмів, було з'ясовано, що звертання до внутрішньої форми, до фразеологічного образу дозволяє виявити національно-культурні особливості ФО. Не лише лексеми реалії наділені виразними національними рисами, також власні імена і екзотизми надають ФО національно-культурний характер.

Розгляд фразеологічної семантики з урахуванням інформативності мовних одиниць привертає увагу до такого важливого аспекту, як їх етнокультурна атрибуція. Б. М. Ажнюк визначає атрибуцію як діагноз національної приналежності даної фразеологічної одиниці, органічності у фразеологічному фонді даної мови [Ажнюк 1989, с. 89].

Фразеологічна одиниця як продукт мовної творчості національної комунікативної спільності може представляти її самоназву: *Merry Old England* – стара добра Англія; *John Bull* – типовий англієць [Ажнюк 1989, с. 89]. Національна приналежність цих фразеологізмів очевидна не тільки через їх компоненту маркованість, але й завдяки специфіці означуваного.

Окремі фразеологізми передають риси національного характеру, якими є рішучість, непоступливість, готовність боротися до кінця: *stiff upper lip* – англійській характер (символ витримки, наполегливості, незламності) [Англо-український, с.854].

Національна атрибуція може виражатися і співвіднесеністю ФО з певним тематичним інваріантом, як-от 1) мореплавство: *a good sailor may mistake in a dark night* – кінь на чотирьох ногах і то спотикається; *captain of industry* – командир виробництва; 2) характер відображуваних природних явищ: *make hay while the sun shines* – коси коса доки роса; *the sun will shine down our street* – буде і на нашій вулиці свято [Ажнюк 1989, с. 90].

Етнокультурна атрибуція англійських фразеологізмів може вказувати на їхнє відношення до небританської культури: *corn in Egypt* – велика кількість, достатньо [Англо-український, с. 507]. До цього ж типу одиниць належить і фразеологічні американізми: *to look like a million dollars* – мати чудовий вигляд [Англо-український, с. 986] і т.ін.

У межах національної мовної системи фразеологізми з погляду атрибуції можуть бути диференційовані за сферою їх вживання чи тематичною співвіднесеністю. Ще О. О. Потєбня вважав за потрібне звернути увагу на те, що одні ФО відображають працю і побут селян, інші життя рибалок і т.ін. [цит.за: Ажнюк 1989, с.91]. Відмінності такого типу здебільшого не позначаються на сигніфікативному значенні ФО, а, швидше, здатні характеризувати стилістичні уподобання мовця чи автора. У своїй найширшій сукупності вони віддзеркалюють і сформовані історично уподобання національної мовної системи. Для прикладу наведемо кілька рядів ФО, в образності яких представлення життя основних суспільних

верств Великобританії: сільській побут і праця: *while the grass grows the horse starves* – поки сонце зійде роса очі виїсть [Англо-український, с.1037]; праця робітників, ремісників: *cut one`s own grass* – самостійно заробляти на життя [Англо-український, с.1037]; життя міста: *Lombard street to a China orange* – ніякого порівняння, зовсім несхожий; життя заможних людей, аристократії, світської публіки: *be at the top of the tree* – бути в перших рядах, попереду [Кунін 2005, с. 244].

Отже, етнокультурна атрибуція ФО свідчить про її національну приналежність до фразеологічного фонду певної мови, проявляється у відображенні світоглядних позицій певного мовного соціуму у фразеологічних одиницях. Відображення національних рис характеру у фразеології також має пряме відношення до етнокультурної атрибуції, яка проявляється і у співвідношенні ФО з певним тематичним інваріантом, дає можливість диференціювати фразеологічні одиниці за їх сферою вживання. Етнокультурна атрибуція також може вказувати на відношення ФО до небританської культури.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ФЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ: СТРУКТУРНИЙ ТА СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТИ

2. 1 Продуктивність флористичного компонента в утворенні фразеологічних одиниць

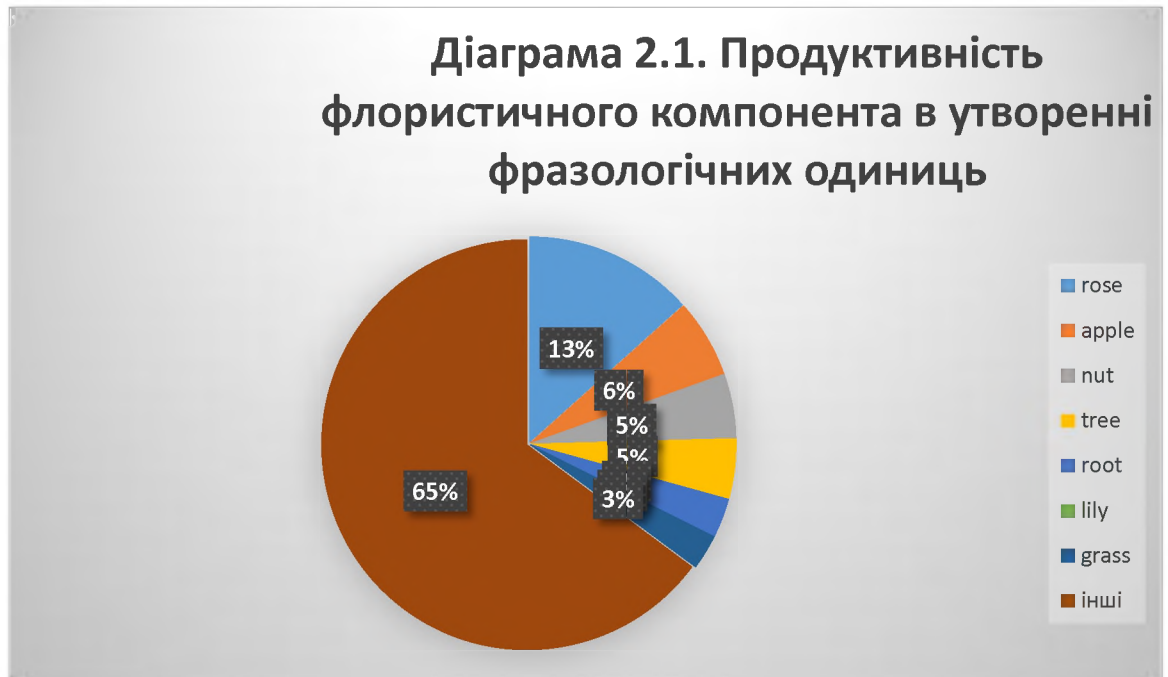
Фразеологічні одиниці с флористичним компонентом відображають спостереження людини за світом флори протягом багатьох століть, передають ставлення людей до навколишнього їх природі і стали культурним фондом мови.

Фразеологічні одиниці с флористичним компонентом відносяться до певної тематичної групи «Флора», і відображають певну сферу матеріального світу. Вони є відносно стійкими в семантичному плані, їх значення не змінюється в межах спеціального вживання. Т. П. Решетюк представляє флоронім як одиницю цілісного макрополя ботанічної термінології конкретного мови. [Решетюк]. Н. Б. Кудрявцева під флоронімами розуміє позначення дерев, чагарників, кімнатних і садових рослин. [Кудрявцева 2004] С. С. Шумбасова флороніми розглядає як найменування дерев, кущів, трав, квітів, овочевих, ягідних та інших культур, їх родові, видові, сортові назви, поняття, що позначають форму рослинності (трава, чагарник, дерево, квітка і т.ін.) [Шумбасова, с. 86].

З вищесказаного випливає, що в даній роботі термін флоронім застосовується в якості базового і має значення – найменування квітів, чагарників, дерев, фруктово-ягідних, овочевих, садових та їх плодів.

Методом суцільної вибірки з тлумачних і фразеологічних словників англійської мови було виділено 350 одиниць з флористичним компонентом з

них 46 (13%) з компонентом *rose* (наприклад, *fresh/ welcome as the flowers/roses in May; (as) fair as a rose; the white rose of virginity, the fairest rose at last is withered*), 21 (6%) – з компонентом *apple* (наприклад, *an apple of another tree, apple-pie order, the apple of one's eye*), 17 (4,9%) – з компонентом *nut* (*a hard (tough) nut , the nuts and bolts*), 16 (4,8%) – з компонентом *tree* (*family tree, flourish like a bay tree, shake the pagoda- tree*).

Таким чином, найбільш продуктивними у фразеологічному плані є флороніми *rose, apple, nut ma tree*. Найнепродуктивнішими виявилися флороніми, *potato, cucumber* та ін.

Серед менш частотних фітонімів слід зазначити на таких, як: *cherry, bean, straw, root, leaf,*

Використання фітонімів характеризується різноманітністю, проте можна говорити про переважання деяких з них. Можливо, це обумовлено специфікою номінованих реалій і ступенем актуальності для життєдіяльності людини. Вживання фітонімічної лексики в мові пояснюється життєвими засадами, традиціями і менталітетом народу. Фітоніми як дзеркало відображають реалії життя людей, їх світобачення, світорозуміння, цінності та установки.

У наступному підрозділі ми розглянемо семантичні особливості фразеологізмів з найбільш часто вживаними фітонімами.

2.2 Національно-культурна специфіка семантики англійських ФО

2.2.1 Фразеологізми з компонентом – назвою плоду

Nut:

1. *a hard-shelled dry fruit or seed with a separable rind or shell and interior kernel*
2. *a dry indehiscent one-seeded fruit with a woody pericarp*
3. *a hard problem or undertaking*
4. *a perforated block usually of metal that has an internal screw thread and is used on a bolt or screw for tightening or holding something*
5. *the ridge in a stringed instrument (such as a violin) over which the strings pass on the upper end of the fingerboard*
6. *a small lump (as of butter)*
7. *a foolish, eccentric, or crazy person [Oxford advanced 2010].*

Дана лексична одиниця вживається у наступних фразеологічних одиницях: *the nuts and bolts (of something) to be (dead) nuts on smth (informal)*.

Семантика фразеологізму *take/use a sledgehammer to crack a nut* заснована на гіперболі. Незважаючи на те, що шкаралупа горіха досить щільна і тверда, вона не настільки міцна, щоб виникла необхідність її розколювати ковальським молотком або кувалдою. Тим самим підкреслюється безглуздість і в деякій мірі комічність виконуваних дій. Синонімічним за значенням є фразеологізм *to pull the / smb's chestnuts out of the fire for somebody*. Однак може бути використана у ситуації, коли людина виконує важку, неприємну дію, ризикуючи своїм здоров'ям, але його

результатами буде користуватися хтось інший.

He that would eat the kernel must crack the nut. Як відомо, для того, щоб дістатися до ядерець горіха, потрібно розколоти шкаралупу, тобто докласти певних зусиль. Отже, в значенні досліджуваного прислів'я підкреслюється необхідність виконання будь-яких дій, що вимагає фізичних, розумових і емоційних витрат для досягнення необхідного результату.

Одиниця *nuts to smth – під три чорти!* сприяє передачі невдоволення людини подіями, тим самим виражаються його негативні емоції. Більш того, слід зазначити стилістичну маркованість досліджуваного елемента, оскільки він відноситься до стилістично зниженої лексики.

Образ, створений фразеологічною одиницею *deaf nut* не представляє складності для розуміння, тому що передається негативне значення аналізованого фразеологізму «щось небажане». Однак для повноцінного розкриття семантики також необхідний додатковий коментар, який окреслює область його вживання «проект, приречений на невдачу, невігідна спекуляція»

Hard / tough nut. В основі метафоричного перенесення лежить властивість горіха бути твердим, складність його розколоти (*a nut - the dry fruit of particular thick soup made of dried peas (usually made into a puree)*). Отже, потенційні семи, названі вище, були актуалізовані в значенні аналізованої одиниці і набули статусу диференціальних.

Фразеологізми з елементом *nut* концептуалізують семи «міцність», «непохитність», «зусилля».

Apple

Найбільш активним з фітонімів, що позначають плід, в англійській мові є *apple*.

1. *The usually round, red or yellow, edible fruit of a small tree, *Malus sylvestris*, of the rose family.*
2. *The tree, cultivated in most temperate regions.*
3. *The fruit of any of certain other species of tree of the same genus [Oxford*

advanced 2010].

Так, наприклад, фразеологізм *the apple of one's eye* означає людину, яка найбільш дорога. Або якою пишаєшся. Очної зіницю називали "*apple*" – «яблуко», так як вважалося, що вона має сферичну форму і є твердою. Однак переосмислення ґрунтується не на схожості форми очного яблука і фрукта. Оскільки зіниця – це невід'ємна і надзвичайно важлива частина очі, цей вислів служить для позначення чого-небудь або кого-небудь дуже цінного і дорогого. Таким чином, акцентується сема «цінність, важливість».

Фразеологізм *for sour apples* використовується тільки в запереченнях та має значення «завсім, повністю».

Червиве або гниле яблуко в англійській мові використовується для позначення людини, яка не дуже компетентна в певній справі (*compare apples and oranges*), або яка зруйнувала все через необачність (*upset the applecart*) або зовні привабливої, але морально зіпсованої людини (*apple-polisher, the rotten apple* б *a bad apple*) [Cowie 2000, p. 397].

Фразеологізми *apple of discord, the apple of one's eye, the apple of Sodom*, що мають своїм джерелом Біблійний сюжет – актуалізують асоціативну сему «щось дуже важливе».

Джерелом фразеологізму *the apple of discord* є давньогрецький міф, згідно з яким батьки героя Троянської війни Ахілла, Пелей і Фетіда, забули запросити на своє весілля богиню розбрату Еріду. Тоді ображена богиня непомітно кинула на бенкетний стіл яблуко з написом: "найпрекрасніший". Дружина Зевса богиня Гера, богиня мудрості Афіна і богиня любові Афродіта посперечалися, хто з них гідна отримати яблуко. Суддею в цій суперечці був обраний Паріс. Він віддав яблуко Афродіті, а та в подяку розпалила в серце Олени, дружини спартанського царя Менелая, любов до Паріса. Скориставшись відсутністю Менелая, Паріс викрав кохану-цей вчинок став причиною Троянської війни.

В англійській ментальності фітонім *apple* передає оманливий успіх (наприклад, *Adam's apple* – внаслідок відображення в англійській фразеології

Біблійного переказу про те, що біля Содому, розташованого неподалік від Мертвого моря, росли красиві яблука, що перетворювалися при першому дотику до них в дим і попіл).

Banana

Словник надає таку дефініцію даного поняття:

1. *Any of several treelike plants of the genus Musa, especially M. acuminata, having a terminal crown of large, entireleaves and a hanging cluster of fruits;*
2. *The elongated, edible fruit of these plants, having a thick yellowish to reddish skin and whitish, pulpy flesh* [Oxford advanced 2010, p. 97].

Образ і символ даного фітоніму знайшов своє відображення у фразеології:

banana oil, banana skin, to go bananas, to do / lose one's banana; to drive one's bananas [Chambers 2002, p. 60].

Фразеологічне словосполучення *top banana* вказує на високе положення людини в ієрархії. Зазвичай досліджувана одиниця вживається з певною часткою іронії. Беручи до уваги той факт, що високе соціальне становище наділяє людину певними повноваженнями, що не завжди влаштовує звичайних людей, можна стверджувати, що людина, яка характеризується, оцінюється негативно.

Загальновідомо, що Великобританія – колоніальна країна, тому цілком природно, що в мові присутні фразеологізми зі значенням протиставлення: *banana republic* – образлива назва тропічних країн зі слабкою економікою, нечесним урядом і непрацюючими державними службами.

Семи фітоніму *banana* – зверхність, вийти з себе, впасти в божевілля, втрачати контроль над собою.

Cherry

В Оксфордському словнику даються такі визначення даного фітоніму:

1. *A small soft round fruit with shiny red or black skin and a large seed inside.*
2. *A tree on which cherries grow, or a similar tree, grown for its flowers.*
3. *The wood of the cherry tree.*

4. *A bright red cherry tree* [Oxford Advanced].

Образ і символ даного фітоніму знайшов своє відображення у фразеології: *the cherry on the cake, a bowl of cherries, a bite of (at) the cherry, cherry picking* [Chambers 2002, p. 67].

To make two bites of a cherry - докладати зайві старання до дуже легкої справи. Плід вишні, як відомо, являє собою ягоду невеликого розміру, тому дію, що описується, можна вважати цілком недоцільною. Таким чином, актуалізується сема «марність», «безглуздість».

Фразеологізми *to pick cherries /to cherrypick* (вибирати найкраще, залишаючи те, що гірше іншим) та *the cherry on the cake* (останній, фінальний акорд) концептуалізує сему «найкращий».

Метафоричний перенос вмотивований позитивним оцінним компонентом в семантичній структурі фітонімів, який обумовлений об'єктивними ознаками – красою і приємним запахом рослини.

Семи фітоніму *cherry* – ласий шматочок, шанс, можливість, благополуччя.

Через даний фітонім може концептуалізуватися також і фінансовий стан. Для даних фразеологізмів характерна позитивна оцінна конотація.

За класифікацією О. І. Смирницького з компонентом *cherry* переважають субстантивні і ад'єктивні фразеологічні одиниці.

Potato

Potato – is an erect South American herb (Solanum tuberosum) of the nightshade family widely cultivated for its edible starchy tuber [Oxford Advanced].

Образ і символ фітоніму *potato* знайшов своє відображення в наступних фразеологізмах:

Small potatoes — напрімінна людина, яка не відіграє істотну роль у суспільстві. В основі аналізованої одиниці лежить уявлення про картоплю дрібного розміру як про щось даремне і непотрібне. До людей, душевні

якості яких не заслуговують на увагу, також існує таке ставлення. Саме названа паралель є причиною для здійснення метафоричного перенесення.

Hot potato - 1) делікатна тема, 2) складна справа;

to drop smb / smth. like a hot potato – перестати з кимось спілкуватися або чимось займатися, тому що це може викликати неприємності. Дані фразеологічні одиниці виникли в результаті переосмислення вільних словосполучень, що описують ситуацію, в якій людина не може утримати в руці гарячу картоплю, тому що вона обпікає, отже, завдає шкоди здоров'ю, що небажано. Таким же чином будь неприємна, делікатна тема може засмутити, а також зашкодити людині, тому її також намагаються уникати. Таким чином, перенесення значення ґрунтується на спільності семи «небезпека», «щось неприємне», яка актуалізується в значенні фразеологізму.

couch potato – лежень; телевізійний фанат;

mouse potato – той, хто проводить вільний час, просиджуючи в інтернеті;

to drop smb. like a hot potato – кинути когось; бігти від когось, як від чуми [Spears].

Семи фітоніму *potato* – нечистий, дрібний, кинути, втекти, важкий. Також через даний фітонім концептуалізуються ієрархічні відносини і побутові дії людини. Для даних субстантивних фразеологічних одиниць характерна негативна оцінна конотація.

2.2.2. Фразеологізми з компонентом – назвою квітки.

Rose

Назва даного фітоніму запозичена з латинської мови: *rosa* – троянда.

В Оксфордському словнику даються такі визначення цієї квітки:

1. *A prickly bush or shrub that typically bears red, pink, yellow, or white fragrant flowers, native to north temperate regions and widely grown as an ornamental.*
2. *Genus Rosa, family Rosaceae (the rose family); many species, hybrids, and*

cultivars. This large family includes most temperate fruits (apple, plum, peach, cherry, blackberry, strawberry) as well as the hawthorns, rowans, and potentillas.

3. *The flower of a rose bush: he sent her a dozen red roses;*
4. *Used in names of other plants whose flowers resemble roses, e.g. Christmas rose, rose of Sharon [Oxford Advanced].*

Реалізація образу троянди в мовній картині світу обумовлена її символічними значеннями. Роза виступає як символ небесної досконалості, часу і вічності, життя і смерті. Концептуальні значення даного фітоніму включають красу, досконалість, мудрість, любов, витонченість, радість, задоволення, славу, блаженство, полум'янність, гордість.

Фітонім *rose*, її деривати і словосполучення найчастіше зустрічаються в біології, ботаніці, парфумерії, архітектурі і будівництві, техніці, ентомології, медицині, ресторанної лексиці. При цьому реалізується в основному метафоричне перенесення; основними об'єктами виступають шипи квітки: *There is no rose without a thorn*. В основі концептуалізації фітоніму є троянда з шипами – загальна сема «мучеництво». Роза без шипів – «невдячність» [Слышкин 2000, с. 83]. Більшість ідіоматичних виразів і прислів'їв, що містять лексему *rose*, засновані на опозиції краси квітки та його шипів.

Троянда в англійців асоціюється зі свіжістю, на це вказує атрибут *fresh*, який вживається в компаративній фразеологічній одиниці *fresh as a rose*. Аналізований флоронім містить сему «краса» та конотацію «бажаність» у структурі компаратива *fresh/ welcome as the flowers/roses in May*, проте слугує тут змінним елементом.

Біла троянда – це «квітка світла», яка символізує невинність, незайманість, духовне розкриття. В англійській фразеології біла троянда є символом цнотливості, наприклад: *the white rose of virginity*. Атрибут *red/ruddy* разом із флоронімом *rose* вживається у денотативному значенні в сталому образному компаративі (*as*) *red as a rose*; (*as*) *ruddy as a rose*. Крім цього, в англійській мові існує колоронім *rose-red*, який позначає рожево-

червоний колір, а також *old rose* – рожевий тон із додаванням сірого відтінку.

У англійських ФО з досліджуваним флоронімом (*to have roses in one's cheeks; put the roses back in (one's) cheeks; bring the roses to (one's) cheeks; bring back the roses to her cheeks* доміантними є компоненти зі значенням «здоров'я, рум'янець». Семантичний складник «здоров'я» об'єктивується в англійському компаративі (*as fresh as a rose* та у словосполученні *milk and roses*, який має значення «кров із молоком».

Англійське прислів'я *I took her for a rose, but she proved a bur/ nettle* об'єктивує розчарування чоловіка в шлюбі. Позитивно конотований флоронім *rose* порівнюється з негативно конотованим *bur/ nettle*. Отже, опозиція «добра – погана» щодо жінки прослідковується в англійській мові,

Двоїсте сприйняття квітки проявилось в реалізації як позитивних, так і негативних відтінків значення. Квітка уособлює собою ніжність, радість, красу, любов, процвітання, здоров'я, але може вживатися в виразах і з негативним відтінком – смерть, печаль. У похоронних обрядах троянда символізує вічне життя, вічну весну, воскресіння. Фітонім *rose* символізує також мовчання і таємницю – щось говорить *sub rosa* (букв. «під трояндою», тобто наодинці, і тому не підлягає розголошенню).

Образ і символ даної квітки знайшов своє відображення у фразеології і простежується в наступних стійких словосполученнях:

path strewn with roses – легке, приємне життя;

crumpled rose leaf – дріб'язкова неприємність, що затьмарює загальну радість;

a bed of roses – райське життя [Маккаї 1997, с. 22-24].

Роза, будучи найбільш шанованою квіткою в Англії, знайшла своє відображення і в літературі, і в живописі. Майже всюди вона асоціюється з красою, молодістю і любов'ю. Це яскравий образ, яким охоче користуються письменники і поети. Всім відому фразу, що стала крилатою *A rose by any other name would smell as sweet* подарував У. Шекспір., вона вперше з'явилася в «Ромео і Джульєтті». *A rose without a thorn* – «троянда без шипів» вперше згадується у вірші «Дівчина з Річмонд-Хілла» ірландського поета і

драматурга Л. Мак-Неллі (1752-1820). З трояндою зазвичай порівнюють молоду жінку. Так, фразеологізми *English rose* – «англійська троянда», справжня англійська леді, *a rose between two thorns* – (красива) жінка серед чоловіків, *as fresh as a rose* – свіжа, наче троянда, часто вживаються як комплімент і найчастіше застосовуються по відношенню до дівчат. В цілому, троянда асоціюється з чимось приємним, легким і красивим.

Концептуальне значення передає забарвлення троянди:

Золота троянда означає досконалість; червона – бажання, пристрасть, радість, красу, завершеність; біла троянда – це квітка світла, невинності, незайманості, духовного розкриття, чарівності; червона і біла троянди символізують союз вогню і води, поєднання протилежностей; блакитна троянда – символ недосяжного і неможливого.

Але не тільки колір бутонів здатний передавати слова і висловлювати почуття. Наприклад, нерозкриті ще бутони троянд, говорять про невинну першою закоханість.

Асоціативний компонент «роzetки» – це зображення при погляді зверху малюється у вигляді кола, що охоплює подвійний хрест, що символізує чотири сторони світу разом з проміжними напрямками, тим самим вона розділяє символічне значення круга, центра, хреста і променів сонячного колеса.

Метафоричний перенос мотивований позитивним оцінним компонентом в семантичній структурі фітонімів, обумовлений об'єктивними ознаками – красою і приємним запахом рослини.

З трояндою пов'язують і здоров'я, а точніше здоровий колір обличчя – сема «здоров'я», *have roses in one's cheeks* – мати рум'янець на всю щоку, *bring back the roses to one's cheeks* – повернути рум'янець чиїмось щоках, *lose one's roses* – зів'янути, *blush like a rose* – зашарітися як маків цвіт [Spears].

Проаналізувавши функціонування фітоніму *rose* в складі фразеологізмів англійської мови та можемо виділити наступні семи: «зовнішня привабливість», «благополуччя», «радість в житті», «щастя» (*As*

fresh as a rose), «легке життя», доказом цього можуть служити такі фразеологізми, як *come up roses, gather life's roses*.

Семи фітонімів *rose* – «легке життя», «удача», «благополуччя», «шлях», «свіжість», «рум'янець». В даних фітонімічних фразеологізмах переважає позитивна оцінна конотація. Через даний фітонім концептуалізується зовнішність, ієрархічне відношення, фізичне і ментальне здоров'я і фінансовий стан.

За класифікацією О. І. Смирницького з компонентом *rose* переважають субстантивні фразеологічні одиниці.

Daisy

В Оксфордському словнику *daisy* характеризується як: (*Plants*) *a small low – growing European plant, Bellis perennis, having a rosette of leaves and flower heads of yellow central disc flowers and pinkish - white outer ray flowers: family Asteraceae (composites); an excellent person or thing; pushing up the daisies dead and buried* [Oxford Advanced].

В Англії фітонім маргаритка символізує невинність і чистоту. Вважається емблемою німфи Беліди. Слово відображає солярний принцип, оскільки назва цієї квітки було відомо і в давньоанглійській – *dægesege*. Воно утворене з словосполучення *dæges eage* «очі дня» (сучасне англійське *day's eye*). Під подібною назвою ця квітка відома і у середньовічній латині – *solis oculus* «очі сонця». Таке ім'я маргаритка отримала через те, що її квіти відкриваються на світанку і закриваються ввечері. У 1791 році було засвідчено слово *daisy-cutter* буквально «той, що зрізає маргаритки». Воно означало коня, який під час бігу риссю невисоко піднімає ноги. Через майже сто років це слово проникло в крикет, а потім і в бейсбол, де так стали називати м'яч, який летить або, точніше, практично ковзає над самою поверхнею землі [Кірюшкіна 2003, с. 130].

В англійській мові існує кілька фразеологізмів з компонентом *daisy* «маргаритка», які мають зовсім різні значення і належать до різних стилів мови. Вираз *as fresh as a daisy* «квітучий, здоровий», букв. «свіжий, наче

маргаритка» є поетичним описом чиеїсь зовнішності; його можна співвіднести з фітонімом *fresh as a buttercup* «спокуслива приманка», букв. «свіжий, як жовтець» і *fresh as a rose* «свіжий, як троянда» [Решетюк].

Образ і символ фітоніму *daisy* знайшов своє відображення в наступному стійкому словосполученні:

Upsadaisy!

Upsee-daisy!

Upsy-daisy! [McCarthy 2002, p. 150].

У концептуалізації зовнішності людини частіше задіяні привабливі риси: «свіжий (-а), наче маргаритка»; квітуча (-ий); бадьора (-ий).

В англійській мові існує кілька фразеологізмів з компонентом *daisy* 'маргаритка', які мають протилежне значення і належать до різних стилів мови. Фразеологізми *to turn one's toes to the daisies*, *to push up daisies* (зіграти в ящик, віддати кінці) та *under the daisies* (в могилі) можна віднести до жаргонних: *Jimmy loved throwing action figures into busy streets and then running amongst the traffic to retrieve them. His luck eventually ran out and he can only push up daisies* [McCarthy 2002, c. 151].

Lily

Словник надає наступну дефініцію цьому поняттю:

1. *Lily - any scaly bulbed plant of the genus Liliaceae, having showy, funnel-shaped or bell-shaped flowers;*
2. *The flower or the bulb of such a plant;*
3. *Any of various related or similar plants or their flowers, as the mariposa lily or the calla lily. White as a lily: her lily hands; delicately fair: a lily maiden; pure; unsullied: the lily truth; pale; fragile; weak* [Oxford advanced].

Назва цього фітоніму запозичена з німецького, де слово *lilie* походить від латинського *lilium*, яке в свою чергу запозичене з давньоєгипетської мови.

Кілька лілей на одному стеблі означають невинність, відродження і безсмертя. У християнстві лілея – символ чистоти і незайманості. Вони вважали, що вона проросла із сліз Єви, коли та покидала рай, також лілія

символізує Діву Марію. Ця квітка є символом Трійці і трьох чеснот: Віри, Надії і Милосердя. Тому і фразеологізми, пов'язані з цією квіткою несуть в собі позитивну конотацію: *as pure as a lily; lily – white*.

Метафоричний перенос прямого стебля лілеї зумовлений абстрактною ознакою – «Божественний розум». Пониклі листя лілеї обумовлені реалізацією оціночного потенціалу – людина схожа на цю рослину та за внутрішніми характеристиками – скромна.

Концептуальне значення передає також забарвлення лілеї: білі лілеї в Англії – символ чистоти, величі, благородства, незайманості.

Жовті лілеї – символ вдячності, екстравагантності, яскравості. Помаранчеві лілеї – означають цікавість, кокетство. Образ і символ даного фітоніму знайшли своє відображення у фразеології: *gild the lily* (позолотити лілею), тобто прикрашати те, що і без того прекрасно. Робити те, що вже зроблено; займатися непотрібною, марною справою; витратити сили і час даремно. 14 англійських фразеологізмів містять компонент *lily: to gild the lily, lily of the valley, (as) pure as a lily*.

Вираз *to gild the lily* є контамінацією двох фразеологізмів, які вперше зустрічаються в п'єсі Шекспіра «Король Джон»: *to gild refined gold* «покривати позолотою чисте золото» та *to paint the lily* «прикрашати лілію». Джерелом вираження *lily of the valley* «конвалія», можливо, є вислів з «Пісні над піснями»: *I am a rose of Sharon, a lily of the valley*. Фразеологізм *(as) pure as a lily* «чистий, незайманий; чиста, як лілея» пов'язаний зі значенням, яке надається цій квітці: в релігії та мистецтві лілея пов'язується з чистотою і асоціюється з Дівою Марією [Spears]. Фітонім лілея, її деривати і словосполучення найчастіше зустрічаються в біології, ботаниці, парфумерії.

При цьому реалізується в основному метафоричне перенесення, основними об'єктами виступають цибулини квітки – «непорочне зачаття», «чистота серед гріхів нашого світу».

У мистецтві якщо лілея, зображена на одній стороні, а меч на іншій, то це означає, відповідно, невинність і провину. Потенційні семи – «чистий»,

«невинний», «позолотити», «прикрасити», «витрачати час», «марна справа».

Для фразеологізмів з компонентом *lilly*, характерна як позитивна, так і негативна оцінна конотація. З даними фітонімічним компонентом переважають субстантивні фразеологічні одиниці.

2.2.3. Фразеологізми з компонентом – назвою частини рослини

Leaf

1. *a lateral outgrowth from a plant stem that is typically a flattened expanded variably shaped greenish organ, constitutes a unit of the foliage, and functions primarily in food manufacture by photosynthesis*

2. *a modified leaf (such as a bract or sepal) primarily engaged in functions other than food manufacture*

3. *something suggestive of a leaf: such as: a part of a book or folded sheet containing a page on each side; a part (as of window shutters, folding doors, or gates) that slides or is hinged;; the movable parts of a table top added a leaf to the table to accommodate more people; a thin sheet or plate of any substance; metal (such as gold or silver) in sheets usually thinner than foil; one of the plates of a leaf spring. [Oxford Advanced].*

Дана лексична одиниця є компонентом наступних фразеологічних одиниць: *fig leaf (literary), to tremble / quake / quiver / shake; like an aspen leaf, sere and yellow leaf, Crumpled rose-leaf; , to turn down a leaf.*

Clover-leaf crossing – лист клевера известен тем, что он состоит из трех (иногда четырех) равных частей, имеющих округлую форму. Если посмотреть на дорожную развязку сверху, то по форме она будет напоминать именно лист клевера.

Olive leaf / olive branch – в Біблії, де розповідається про Нойв ковчег, це словосполучення має прямий сенс: Ной після всесвітнього потопу випустив голуба, щоб дізнатися, «чи не спала вода з лица землі», і голуб, 7 днів потому, повернувся з оливковим листом у дзьобі, і тоді Ной зрозумів, що вода спала. В даний час, в результаті фразеологізації, досліджуване вільне

словосполучення набуло переносного значення «знак спокою, примирення, миру». Слід зазначити, що дана одиниця набула нового значення, безумовно, під впливом всього біблійного сюжету про Ноїв ковчег, і оливковий листочок став символом того, що Бог простив людину.

Іншим прикладом може служити словосполучення *fig leaf*, що має в Святому Письмі пряме значення фіговий листок, яким Адам і Єва прикрили свою наготу. В результаті переосмислення вихідної одиниці утворився фразеологізм, що вживається в переносному сенсі «лицемірна маскуванія справжніх намірів, зазвичай негожих, нечесних, або справжнього стану справ».

До досліджуваної групи також відноситься ряд фразеологічних одиниць з компонентом «root».

Root

The part of a plant which attaches it to the ground or to a support, typically underground, conveying water and nourishment to the rest of the plant via numerous branches and fibres [Oxford Advanced].

Особливість кореня як частини рослини, що є його основою і яке його живить, дає можливість провести аналогію між коренем дерева і джерелом, підставою, сутністю інших предметів і явищ, наприклад: *the root of the matter; the root of all evil; to the root (s); blush / flush to the roots of one's hair*. Сема «підстава чогось», «фіксування основної частини» актуалізується в значенні фразеологічної одиниці *to put down / take roots*. Іншим лексико-семантичним варіантом значення досліджуваного компонента є: *person or a family as the source of offspring or descendants*. Ця характеристика дозволяє провести паралель між коренем дерева і предками, витоками походження людини. Саме на цьому спостереженні засновано переносне значення фразеологізму *to trace one's roots back to smth*.

Образ даного фітонімів у фразеології: *to root for* – вкоренитися, вболівати за когось, *to take root* – вкорінюватися; заселитися жити, *to root and branch* – докорінно, ґрунтовно [Spears].

Thorn

1. *A woody plant bearing sharp impeding processes (as prickles or spines);*
2. *A sharp rigid process on a plant; specifically: a short, indurated, sharp-pointed, and leafless modified branch. [Oxford Advanced].*

У фразеологічному фонді англійської мови представлені фразеологізми, що містять фітонім *thorn*, що виражають ускладнення, незручність, неприємність: *a rose between two thorns, a thorn in the flesh, bed of thorns, there's no rose without a thorn, to thorn in one's flesh, (There is) no rose without a thorn, to be a thorn in somebody's flesh / side, a thorn in someone's side* [McCarthy 2002, p. 94-95].

Символом тяжких мук в англійській культурі є терновий вінець сплетений з терну, рослини, гілки якого покриті гострими шипами, «тернами». У давнину траплялося, що такі вінці в насмішку покладали на голови злочинців, засуджених на смерть, в той час як переможців нагороджували лавровими вінками. Художники безліч разів використовували для своїх картин образ Христа в терновому вінці. Вінець став емблемою мучеництва, покірливо переносимих страждань.

Семи фітоніму *thorn* – неприємність, труднощі, роздратування.

Для даних фразеологізмів, характерна негативна оцінна конотація. В англійській мові через даний фітонім концептуалізується емоційний і фінансовий стан.

За класифікацією О. І. Смирницького з компонентом *thorn* переважають дієслівно - субстантивні двовершинні фразеологічні одиниці.

2.2.4. Фразеологізми з іншими флорістичними компонентами

Grass

З Оксфордського словника: *vegetation consisting of typically short plants with..long, narrow leaves, growing wild or cultivated on lawns and pasture, and as a fodder crop* [Oxford Advanced].

Функціонування даного фітоніму у фразеологічній системі англійської

мови: *rotten grass must be weeded out, cut the grass / ground from under somebody's feet, let grass grow under one's feet; not let any grass grow under one's feet; snake in the grass; between / betwixt grass and hay / hay and grass.*

Te let no grass grow under one's feet – не втрачати часу даремно. Наскільки відомо, трав'янисті рослини є досить сильними і добре ростуть на будь-яких ділянках, тобто ймовірність того, що вони будуть витоптані невелика. Оскільки людина, яка багато працює, постійно змушена рухатися, то, отже, вона «не дає траві рости під ногами». Саме тому даний фразеологізм використовується для характеристики людини, яка діє швидко та енергійно.

Фразеологізм *hear the grass grow* – «чути, як трава росте» – описує можливі людські здібності. У семантичній структурі фразеологічного значення можна виділити позитивну оцінну конотацію, тому що чуйний слух, виняткова гострота сприйняття традиційно характеризуються позитивно.

Фразеологічна одиниця *{take heed of) the snake in the grass — someone who pretends to be your friend while secretly doing things to harm you* володіє негативним значенням і вживається для позначення підступних і віроломних людей.

Семи фітонімів *grass* – «рости», «діяти» «прихована небезпека».

Для даних фразеологізмів, характерна нейтральна оцінна конотація. З даними флористичним компонентом переважають субстантивні фразеологічні одиниці. В англійській мові через даний фітонім концептуалізується дія людини.

Straw

Straw - a yellowish color, or made of stocks of grain [Hornby 2010, с. 549].

Функціонування фітоніму *straw* у фразеологічній системі англійської мови: *to straw in the wind; to straw poll / vote; to catch at a straw; to clutch at straws; choice of straws* [McCarthy 2002, p. 110].

Фразеологізм *A man of straw / a straw man* позначає людину слабку,

ненадійну, або ідею, яка все ще потребує обмірковування. У визначенні слова *straw* – присутня потенційна сема «ненадійність», «неміцність», яка в результаті актуалізації послужила підставою для формування фразеологічної одиниці, в значенні якої вона приймає статус диференціальної.

Not worth a straw позначає несуттєву справу, яка нічого не варта. Семантика даного фразеологізму заснована на уявленні про соломинку як про щось непотрібне і марне (потенційна сема). Саме тому людина, предмет або будь-яке явище, що не має ніякої цінності для мовця, порівнюється з названим компонентом.

The last / final straw / the straw that broke the camel's back використовується для позначення чогось, що наблизило переломний момент. Представляється можливим пояснити появу аналізованої фразеологічної одиниці наявністю в значенні компонента *straw* потенційної семи «легкість», «незначність». Увагу сконцентровано на тому, що вантаж, який повинен нести верблюд, настільки великий, що навіть такий легкий предмет, як соломинка, може бути зайвим. Цим пояснюється вживання даного фразеологізму для характеристики емоційного стану людини, який настільки розсерджений, що навіть невелике засмучення може послужити причиною його гніву.

Потенційні семи фітоніму – «хапатися», «голосувати», «вказувати», «дія», «робити навмання». Через даний фітонім концептуалізується ієрархічне відношення і вплив особи.

Для фразеологізмів з компонентом *straw*, характерна нейтральна оцінна конотація.

За класифікацією О. І. Смірницького з компонентом *straw* переважають дієслівно - субстантивні двовершинні і субстантивні фразеологічні одиниці.

Всього було проаналізовано 350 фразеологічних одиниць зі складовими флористичними компонентами в англійській мові.

Фразеологізми з позитивною оцінною конотацією – 140 (40%); з нейтральною оцінною конотацією – 95 (27,1%); з негативною оцінною

конотацією – 115 (32,9%).

Проаналізувавши різні сфери людської діяльності, можна прийти до висновку, що фразеологізми з флористичним компонентом застосовуються для позначення:

- емоційного стану і чуттєвих відносин (10%): *to do / lose one's banana; to thorn in one's flesh.*
- проблем ментального здоров'я (7,6%): *to do / lose one's banana; go nuts; go off one's nut.*
- ієрархічних відносин (6%): *English rose; small potatoes; straw boss.*
- фінансового стану (11%): *path strewn with roses; bed of thorns; a bowl of cherries.*
- зовнішності і відмінного здоров'я (6%): *as fresh as a daisy; as fresh as a rose, have roses in one's cheeks, bring back the roses to one's cheeks.*
- побутових дій та відносин (21,2%): *couch potato; to take root; to beat the bushes ; to straw in the wind; to grasp at straws;*
- характеру людини (17%): *shrinking violet, to play the shrinking violet.*

Згідно з проведеним дослідженням, фразеологізми к флористичним компонентом можуть виображати такі риси характеру: розважливість, спритність, сміливість, працьовитість, вправність, наполегливість, допитливість, нерозважливість, марнославство, боягузтво: *The smallest axe may fell the hugest oak; A rolling stone gathers no moss; He who would eat the nut must first crack the shell; Little strokes fell great oaks.*

Таким чином, фітоніми є окремим фрагментом пареміологічних одиниць англійської мови і доповнюють національне сприйняття мовної картини навколишнього світу.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновки про зв'язок мотивованості і внутрішньої форми ФО з лінгвокраїнознавчою та соціокультурною інформацією, що міститься у фразеологічній системі будь-якої мови. Оскільки одним з найбільш важливих фрагментів мовної картини

світу є образ людини, то недивним виявляється той факт, що антропонім як компонент фразеологічної одиниці, дозволяє глибше пізнати специфіку національної свідомості, грає важливу роль в системі мови і культури, сприяючи виявленню національно-культурних особливостей певного народу.

Асоціації, пов'язані з антропонімами, несуть важливі фонові знання, визначають семантику ФО. Ці асоціації стійкі, соціально значимі для мовного колективу та такі, що сходять до первинної етимології.

2.3 Структурні моделі ФО сучасної англійської мови з флористичним компонентом

Даний розділ роботи присвячений опису процесу дослідження фразеологічних одиниць англійської мови з флористичним компонентом з точки зору структурної організації, а також опису результатів, отриманих в процесі даного дослідження.

Основною метою даного аспекту дослідження є комплексний опис англійських ФО з флористичними компонентами з точки зору загальних структурних характеристик, виявлення особливостей національно-культурного характеру даних ФО на структурному рівні.

Поставлена мета досягається шляхом вирішення таких завдань:

1. Систематизація ФО згідно виділених ознак на класи та підкласи; опис результатів систематизації ФО згідно структурних моделей;
2. Виявлення найактивніших структур у корпусі досліджуваних ФО, а також найактивнішого флористичного компоненту на макрорівні;
3. Визначення структурних особливостей характерних для даного корпусу досліджуваних ФО;
4. Аналіз досліджуваних ФО з метою виявлення особливостей національно-культурного характеру на структурному рівні; опис результатів аналізу корпусу досліджуваних ФО з точки зору національно-структурних

особливостей.

Вивчивши теоретичні праці з фразеології, ми дійшли висновку, що більшість вчених, які займалися вивченням питань фразеології різних мов [Балли 2001; Добровольский 1998; Гармич 1992; Кірюшкіна 2003; Кунін 2005], у структурно-граматичному плані поділяють фразеологічні одиниці на дві великі групи: 1) фразеологізми, організовані за моделями речення і 2) фразеологізми, співвідносні за своєю будовою зі словосполученнями. У складі фразеологічних одиниць, які за структурою є реченнями, виділяють два різновиди: 1) ФО зі структурою простого речення, 2) ФО зі структурою підрядної частини складнопідрядного речення. ФО зі структурою простого речення може співвідноситися з двоскладними чи односкладними реченнями. ФО зі структурою підрядної частини складнопідрядного речення поділяють на дві групи: 1) ФО, які включають до свого складу підрядні сполучники; 2) ФО, які включають до свого складу відносні слова.

Фразеологічні одиниці, які являють собою словосполучення, поділяються на сурядні та підрядні. В залежності від характеру провідного компонента виділяють словосполучення субстантивні, дієслівні, ад'єктивні і адвербіальні.

Вивчивши класифікаційні схеми запропоновані різними лінгвістами ([Гармич 1992], О. В. Кунін [Кунін 2005]), ми визначили, що структурно-семантична класифікація фразеологізмів англійської мови О. В. Куніна є найширшою і найгрунтовнішою. В межах даної класифікації О. В. Кунін розглядає структурні особливості фразеологізмів кожного окремого класу. Ми вважаємо дану класифікацію повною, змістовною та обґрунтованою і вибираємо її для дослідження корпусу ФО англійської мови з флористичним компонентами з точки зору структури.

Отже, О. В. Кунін поділяє фразеологізми на класи, підкласи і розряди. Дослідник виділяє класи на ґрунті функції фразеологічних одиниць в мовленні, де класи визначаються за структурно-семантичними особливостями: 1) номінативні ФО (субстантивні, ад'єктивні, адвербіальні);

2) номінативні і номінативно-комунікативні ФО (дієслівні); 3) вигуківі ФО і ФО з модальним значенням; 4) комунікативні ФО (прислів'я та приказки) [Кунін 2005, с. 208].

Отже, визначивши класифікаційну структурну схему, ми переходимо до наступного етапу роботи, а саме, аналізу і систематизації досліджуваних ФО згідно вищезазначеним критеріям.

Аналізуючи корпус досліджуваних одиниць у структурному відношенні, ми поділили дані ФО на чотири класи згідно з класифікацією фразеологізмів, яку ми запозичили у О. В. Куніна, систематизували ФО згідно їх структурних моделей. Отримані на даному етапі дослідження результати представлені у вигляді наступної таблиці:

Таблиця 2.1 Структурна класифікація
ФО англійської мови з флористичним компонентом

Клас А: Номінативні ФО 43, % (155 ФО)		
Субстантивні ФО 31,5 % (113 ФО)		
фраземи, ФО з структурою словосполучення	Сурядні 5% (17 ФО)	Milk and roses
	Підрядні 26,3% (92 ФО)	A giant of mustard seed
номінативно-частковопредикативні	0 ФО	
Ад'єктивні ФО 7,2 % (26 ФО)		
некомпаративні словосполучення	Підрядні 2,6 % (9 ФО)	Full of beans
	Сурядні	0 ФО
компаративні словосполучення	Підрядні 4% (14 ФО)	Like wood like arrows
Адвербіальні ФО 4,6% (17ФО)		
некомпаративні словосполучення	Підрядні 3,7 % (13 ФО)	At the bottom of the tree
	Сурядні 0,8 % (2 ФО)	Under one's own vine and fig
компаративні словосполучення	Підрядні 0,8 % (2 ФО)	Like shelling peas -to do smth. without any difficulty
Клас Б: Номінативно-комунікативні ФО		
Дієслівні ФО 34,1 % (118 ФО)		
некомпаративні словосполучення	Підрядні 31,4% (110 ФО)	Be out of your tree
	Сурядні 0,6 % (2 ФО)	Root, hog or die

компаративні словосполучення	Підрядні 1,4%(15 ФО)	Blush like a rose
	Сурядні 0,3 % (1 ФО)	Make like a banana and split
Клас: В Вигуківі фразеологічні одиниці і модальні фразеологічні		
Вигуківі ФО	0,3 % (1 ФО)	
Одновершинні словосполучення	oops a daisy!	
Клас Г: Комунікативні ФО 21,4 %(75 ФО)		
Прислів'я	11,7% (41 ФО)	

Продовження таблиці 2.1

розповідні речення 10,5 % (37 ФО)	прості заперечні 1,4% (5 ФО)	You can not charge a tree by its bark
	стверджувальні 4,6% (16 ФО)	A black plum is as sweet as white
	складнопідрядні 3,7% (13 ФО)	Just as the twig is bent, the tree is inclined
	складносурядні 0,6 % (2 ФО)	Every country has its laugh (law) and every corn has its chaff
спонукальні 1,1% (4 ФО)	Honour the tree that gives you a shade	
питальні речення,	0 ФО	
Приказки 9,7 % (34 ФО)		
Розповідні речення	Прості стверджувальні 6,9% (24 ФО)	weeds grow apace
	Прості заперечні 2,2 % (8 ФО)	Not to see the wood for the tree
Окличні	0 ФО	
Питальні	0 ФО	
Спонукальні	0 ФО	

Корпус досліджуваних фразеологічних одиниць англійської мови з флористичними компонентами становить 350 ФО. Ми визначили, що більша кількість даних ФО з точки зору структури належить до класу А. Тобто 155 ФО, які становлять 43,9 % від загальної кількості ФО, являють собою

номінативні ФО.

До класу Б, класу номінативних і номінативно-комунікативних ФО, належить 118 ФО. Отже, дієслівні ФО становлять 34,1% від загальної кількості проаналізованих ФО. Вигуків та модальних ФО класу В у корпусі досліджуваних фразеологічних одиниць англійської мови з флористичним компонентом представлено лише однією одиницею, що становить 0,3 % від загальної кількості ФО.

Комунікативні фразеологізми класу Г, представлені прислів'ями та приказками, становлять 21,4% (75 ФО) від загальної кількості проаналізованих ФО.

Систематизувавши фразеологічні одиниці по класам ми переходимо до аналізу ФО кожного окремого класу.

Так, ФО класу А поділяються на субстантивні, ад'єктивні та адвербіальні сполучення. Як було з'ясовано, номінативні ФО становлять 43,9% (155 ФО) загального корпусу досліджуваних ФО, з них 113 одиниць є субстантивними ФО, 26 ФО є ад'єктивними і 17 ФО є адвербіальними. Отже, фразеологізми, класу А, субстантивні ФО, становлять 31,5 %, ад'єктивні ФО становлять 7,2 %, адвербіальні 4,6 % від загальної кількості проаналізованих ФО.

Субстантивні ФО, які є підрядними словосполученнями, становлять 27 % (96 ФО) від загальної кількості проаналізованих ФО, сурядними – 5 % (17 ФО). Для даної підгрупи характерні двочленні та трьохчленні ФО. У групі субстантивних ФО з підрядною структурою переважають двочленні ФО типу *adj.+N* (*blue beans*). Дані ФО становлять 16 % (54 ФО). Двочленні ФО, до складу яких належать прийменники, типу *N+prep.+N* (*the pick of the bunch - the best example of a group of people or things*) становлять 6,9 % (24 ФО). Серед трьохчленних ФО наявні наступні структури: *adj.+adj.+N* (*dead sea fruit, fruit –rotten but very beautiful fruit, deceptive success*), *adj.+N+V* (*a hard nut to crack*), *N+adj.+N* (*enemy, a hard nut to crack – a very difficult problem to solve*), *N+adj.+prep.+N* (*path strewn with roses*). Дані ФО становлять 2,8 % (10

ФО). Також була виявлена чотирьохчленна ФО типу N+prep.+N+prep.+N+and+N (*the tree of knowledge of good and evil (bibl.)*).

До особливих структур даної підгрупи ми відносимо наступні багаточленні ФО заперечного типу: not+adj.+N (*not the clean potato-suspicious person*), not+adv.+adj.+N (*not quite the clean potato – rude person*), і ФО типу no+N (*No flowers - no signs of regret, condolence*), а також заперечну двочленну ФО: *Neither hay nor grass – a teenager*. У деяких субстантивних фразем, які є у своїй більшості двочленними утвореннями, першим компонентом виступає іменник у формі родового відмінку. У корпусі досліджуваних ФО сполученням даного зразку є такий фразеологізм – *Adam's apple*. Невелика кількість субстантивних фразеологізмів з підрядною структурою включають у свій склад неозначені займенники у формі родового відмінку: *Upset smb.'s apple-cart – to spoil smth; Measure another's corn by one's own bushel - to treat smb. according to your standards*.

Отже, субстантивні фразеологічні одиниці англійської мови з флористичним компонентом, які мають підрядну структуру, у своїй більшості являють собою двочленні сполучення іменника з прикметником. Також чисельними виступають трьохчленні словосполучення типу N+prep.+N. Багаточленні ФО представлені чотирьохчленними сполученнями.

Розглянемо особливості структури субстантивних сурядних ФО, які становлять 5% (17 ФО). Проаналізувавши субстантивні фразеологізми англійської мови з флористичним компонентом, які мають сурядну структуру, ми визначили, що більшість з них становлять двочленні ФО типу N+and+N, які становлять 4% (14 ФО): *Horn and corn - cattle and food; flowers and choice of – the best part of smth*. В корпусі досліджуваних одиниць ми виявили лише три трьохчленні субстантивні ФО з сурядною структурою: *Flower seeds and plants (adj.+N+and+N)*; *The sere and yellow leaf- humiliation (adj.+and+adj.+N)*; *One's own vine and fig tree – home, heart (pron.'d+adl.+and+adl.+N)*. Дані ФО становлять 0,86% від загальної кількості проаналізованих ФО.

Отже, результати даного аспекту дослідження підтвердили той факт, що більшість субстантивних ФО англійської мови з сурядною структурою є двочленні словосполучення, складові яких з'єднані сурядним сполучником and.

Необхідно зазначити, що в процесі аналізу корпусу досліджуваних одиниць з метою виділення сурядних сполучень, не було виявлено жодного фразеологічного сполучення, яке б відповідало критеріям номінативно-частковопредикативних субстантивних зворотів.

Дослідивши підклас ад'єктивних фразеологічних сполучень, ми визначили, що дані ФО становлять 8,5 % (26 ФО) від загальної кількості проаналізованих ФО. Було виявлено, що серед фразеологізмів англійської мови з флористичним компонентом, які є ад'єктивними некомпаративними сполученнями, переважають фразеологізми з підрядною структурою і становлять 3 % (10 ФО) від загальної кількості проаналізованих ФО. Для даної підгрупи характерна двокомпонентна структура типу: adj.+adj. (*Bushy bright-eyed – lively and cheerful*) 0,6 % (2 ФО), adj.+prep.+N (*Full of beans – full of energy, fresh*) 1,2 % (4 ФО).

Проаналізувавши ад'єктивні компаративні сполучення, ми визначили, що дані ФО мають лише підрядну структуру і становлять 4 % (14 ФО). Для даної підгрупи характерні двочленні структури типу: adj.+as+N (*Thick as Blackberry – smth. that is big, or smth. in great number*), like+adj.+N (*Like old gooseberry – mighty, intense*), like+N+like+N (*Like seed like breed – two things are similar*). Також характерними для даної підгрупи є трьохчленні конструкції, які складаються з трьох повнозначних лексем і двох чи трьох не повнозначних: as+adj.+as+N+prep.+N (*As like as an apple to an oyster – completely different*), adj.+as+N+prep.+N (*Fresh as flowers in May – fresh, young, healthy*) Трьохчленні ФО налічують 5 ФО, що становить 1,4% від загальної кількості досліджуваних ФО. Отже, фразеологічні одиниці англійської мови з флористичним компонентом, які є ад'єктивними ФО, в своїй більшості є компаративними словосполученнями з підрядною структурою.

Третьою групою класу А номінативних ФО є адвербіальні сполучення. Дослідивши номінативні ФО англійської мови з флористичним компонентом ми виявили 17 адвербіальних ФО, які становлять 4,6%. Адвербіальні ФО з підрядною структурою становлять 4% (14 ФО), а адвербіальні ФО з сурядною структурою становлять 0,8% (2 ФО). Для адвербіальних ФО з підрядною структурою характерні моделі з однією повнозначною лексемою і однією не повнозначною: *prep.+N* (*Under the rose - in a secrete way*). Також в межах даної підгрупи можна виділити компаративні одиниці типу: *like+N* (*Like shelling peas -to do smth. without any difficulty*) 0,8% (2 ФО). До багаточленних ФО даної підгрупи належать сполучення, які утворюються з двох повнозначних лексем і кількох не повнозначних: *prep.+G+prep.+N* (*Without beating about the bush – in a cunning way, crafty, wily way*), *prep.+N+prep.+N* (*In the flowers of life — in middle age*), дані ФО становлять 1,7% (6 ФО). ФО даної підгрупи, які мають сурядний зв'язок, є не чисельними і становлять лише 0,8 % (2 ФО). Для них характерна структура з двох повнозначних лексем, які поєднані сурядним сполучником *and* і кількох неповнозначних лексем: *prep. + pron. + prep. + N + and + N* (*Under one's own vine and fig – at home*), *prep.+N+and+N* (*Between grass and hay – in early age*).

Отже, фразеологічні ФО англійської мови, які являють собою адвербіальні сполучення в своїй більшості є підрядними ФО і для них характерні одночленні і двочленні структури.

На наступному етапі ми дослідили дієслівні ФО класу Б. Ми встановили, що дані ФО становлять 34% (118 ФО). Згідно з вище зазначеними положеннями ми поділили сполучення даного класу на дві групи: 1) компаративні ФО, які становлять 1,7% (6 ФО); 2) некомпаративні ФО, які становлять 32 % (112 ФО). Для дієслівних ФО характерними є підрядна і сурядна структури, але вони не є рівноправними. Проаналізувавши компаративні ФО з даної точки зору, ми визначили, що 1,4% (5 ФО) даного підкласу мають підрядну структуру. Для них характерні трьохкомпонентні моделі типу: *V+like+adj.+N* (*Argue like an apple wife — to argue very loudly*),

V+prep.+pron.+like+N+prep.+N (*To jump at smb. like a cock at a gooseberry – to fall on smth*). Також до даної підгрупи належить двокомпонентна ФО з моделлю типу: V+like+N (*Blush like a rose – to have a rose or even red face*) 0,3% (1 ФО). Дієслівні компаративні фразеологічні сполучення з сурядною структурою в корпусі досліджуваних ФО представлені наступною одиницею: V+pron.+N.+and+V (*make like a banana and split – a humorous way of telling smb. to leave, or saying that you are leaving*).

Дієслівні некомпаративні ФО представлені в корпусі досліджуваних ФО лише одним фразеологізмом: V+V+or+V (*Root, hog or die — work hard or you'll die*). Флористичний компонент у складі даної ФО виступає дієсловом. Не компаративні дієслівні словосполучення з підрядною структурою можна умовно поділити на дві підгрупи: 1) двочленні ФО 22,6 % (79 ФО), з моделями V+N (*Care a bean — to have little interest in smth*), V+pron.+N (*give smb. beans –to punish smb*); 2) трьохчленні, 8,6 % (31 ФО), мають наступні моделі: V+N+prep.+N (*Care a hill of beans – do not care, do not worry*), V+pron.+prep.+adj.+N (*Feed smb. on soft corn – to flatter, to tell compliments*), ФО, які складаються з однієї повнозначної і однієї неповнозначної лексеми. До особливих одиниць даного підкласу ми відносимо ФО типу: V+N+adj.+V+N (*know how many beans make five – to be professional in smth*). Дана ФО є чотирьохчленною і складається лише з повнозначних лексем.

Отже, фразеологізми англійської мови з флористичним компонентом класу Б, дієслівні ФО, в більшості своїй є не компаративними підрядними сполученнями, які мають двокомпонентну структуру і складаються з двох повнозначних і однієї або кількох неповнозначних лексем.

В результаті дослідження корпусу фразеологізмів англійської мови з флористичним компонентом з метою виявлення ФО класу В, вигуківих та модальних ФО, ми виявили лише одну ФО, яка відповідає критеріям вигуківих фразеологізмів: *Opps a daisy! – said when smb. has fallen over or dropped smth*. Дана ФО є еліптичним реченням, складається з двох лексем. Модальні фразеологізми у корпусі досліджуваних ФО не були виявлені.

На наступному етапі даного дослідження ми, по-перше, виявили комунікативні ФО, прислів'я та приказки у корпусі досліджуваних фразеологізмів англійської мови з флористичним компонентом, по-друге, проаналізували дані ФО згідно визначеним вище критеріям структурних моделей сполучень даного класу.

В процесі даного аспекту дослідження було виявлено, що прислів'я становлять 11,7% (41 ФО), а приказки 9,7% (34 ФО) від загальної кількості досліджуваних ФО.

Проаналізувавши фразеологізми англійської мови з флористичним компонентом, які є прислів'ями, ми поділили дані ФО згідно з вище визначеними критеріями на дві групи: 1) ФО - спонукальні речення, 1,1% (4 ФО), Напр.: *Let no grass grow under one's feet – to act very quickly* (дана ФО є простим заперечним реченням за структурою); *Honour the tree that gives you a shade – honour the people who help you* (дана ФО є складним стверджувальним реченням). 2) ФО – розповідні речення. 10,5% (37 ФО). ФО другої групи є більш чисельними і різноманітнішими. Дані ФО ми поділили на підгрупи: прості речення і складні речення. В межах підгрупи простих речень ми виділили групу стверджувальних і групу заперечних ФО. Прислів'я, які є стверджувальними простими реченнями становлять 4,6% (16 ФО) від загальної кількості досліджуваних ФО. Прислів'я, які є простими заперечними реченнями становлять 1,4% (5 ФО). Особливістю групи прислів'їв простих стверджувальних речень є фразеологізми, які мають складний підмет, наприклад: *A bird in the hand is worth two in the bush – do not promise much, give at least smth..*

Прислів'я, які є складними реченнями за структурою, становлять 4,6% (16 ФО). Дані ФО ми поділили на дві підгрупи: складносурядні речення, які становлять 0,6% (2 ФО), складнопідрядні ФО, які, в свою чергу, становлять 3,7% (13 ФО). Прикладом ФО, яка є прислів'ям з структурою складносурядного речення є наступне сполучення: *One beats the bush and another catches the bird – one works hard and another one takes the fruit/results*

of his work.

Згідно з вище зазначеним положенням ми поділили ФО, які є прислів'ями зі структурою складнопідрядних речень, на підгрупи: 1) ФО, у яких підрядне речення йде за головним (*Acorns were good till the bread was found – everything has its time*); 2) ФО, підрядні речення яких вводиться займенником *that (who)*, і стоять між підметом *he* та іншими членами головного речення (*He that fears every bush must never go to the wood – if one is afraid of smth. he will never do it; He who would eat the nut must first crack the shell – one must work to get smth*). 3) Також ми виділили ФО - складнопідрядні речення з умовним підрядним реченням, яке вводиться сполучником *if* і стоїть поперед головного речення – в окрему підгруп (*If you hast no caron feed on onions – eat what you have, enjoy what you have*) 4) дана підгрупа включає складнопідрядні речення з підрядним реченням часу, яке вводиться сполучником *when* (*Oaks may fall when reeds stand the storm – not any strong person can stand a great difficulty*).

Згідно з результатами аналізу досліджуваних ФО англійської мови з флористичним компонентом, які є приказками, ми встановили, що 6,9% (24 ФО) даних ФО є розповідними реченнями і мають структуру простих стверджувальних речень (*Every bean has its black – nobody is perfect, Forbidden fruit is sweet – smth. forbidden but craved*), а 2,2% (8 ФО) ФО мають структуру простих заперечних речень (*Apples do not grow on monkey -trees – one must work in order to get smth. I do not care/ take a fig - do not care, smth. is not important for you*).

Отже, досліджені ФО англійської мови з флористичними компонентами класу Г, комунікативні фразеологізми, представлені прислів'ями і приказками, мають структури простих і складних речень. Для фразеологізмів, які є прислів'ями, характерні моделі розповідного речення. Простих стверджувальних речень (4,6% (16 ФО) і складнопідрядних речень ФО (3,7% (13 ФО)). Для ФО англійської мови з флористичними компонентами, які є приказками, характерні моделі розповідного речення,

простого стверджувального речення 6,9% (24 ФО) і простого заперечного речення (2,2% (8 ФО)).

На основі отриманих результатів можна зробити висновок, що для англійських ФО з флористичним компонентом характерними є структура словосполучення з підрядним зв'язком, яке складається з одного, двох, трьох повнозначних лексем і однієї, або кількох неповнозначних лексем, дані ФО становлять 73% (255 ФО); а також структура стверджувального простого речення, дані ФО становлять 11,5% (40 ФО).

ВИСНОВКИ

У даній дипломній роботі були досліджені фразеологічні одиниці, що містять у своїй семантиці елементи фітоніми. Дана робота присвячена комплексному дослідженню структури та семантики фразеологічних одиниць з компонентом-фітонімом в англійській мові. Проведене дослідження дозволило виявити специфічні властивості цих фразеологічних одиниць в англійській мові. Важливим є той факт, що дані обороти складають значну групу у фразеології англійської мови. Це викликано тим, що назви предметів рослинного світу, характеризуються широким вживанням, багатозначністю і великим потенціалом.

Ми з'ясували, що не існує єдиного тлумачення терміна «фразеологізм». Існують різні визначення ФО. Те, що найбільш відповідає цілям нашого дослідження, належить О. В. Куніну, згідно якого фразеологічна одиниця – це стійке сполучення лексем з повністю або частково переосмисленим значенням. Теоретичне дослідження показало, що основними напрямками у вивченні фразеології є когнітивний та лінгвокультурологічний. В останні роки розвинувся ще один новий напрямок – антропоцентрична фразеологія, що заснована на основі принципу «людини в мові».

Когнітивний аспект вивчає здатність фразеологічних знаків відображати сучасну самосвідомість народу. Лінгвокультурологічний аналіз дозволяє виділити, з культурного змісту ФО, культурно - значеннєвий зміст природних реалій, що отримали символічну функцію.

Проведене дослідження показало, що саме фразеологічний фонд мови найбільш яскраво показує специфіку, своєрідність, національну самобутність народу. Оскільки існують свої традиції сприйняття рослинного світу в різних народів, пов'язані з історичними, природними, соціальними умовами розвитку того чи іншого етносу, тому сприйняття будь-яких елементів

картини світу також залежить від певних культурних традицій народу. І мова є безпосереднім відображенням дійсності, яка включає уяву і мислення.

Фразеологічна семантика зумовлюється характером участі та взаємодії компонентів у створенні цілісного узагальнено-образного значення. Фразеологічне значення — це інваріант інформації, що виражається семантично ускладненими, окремооформленими одиницями мови, які не утворюються за породжуючими структурно-семантичними моделями перемінних словосполучень. Особливість фразеологічного значення полягає в усвідомленні цілісного значення фразеологізму, що не виводиться з конкретного значення його складових. Значенню ФО притаманні шість ознак, які охоплюють всю сукупність фразеологічного складу і використовуються як критерії класифікації фразеологічних значень. До цих ознак відносяться ступінь єдності ФЗ, спосіб відображення дійсності, ступінь фразеологічної абстракції, характер членування семантики фразеологізму, ступінь інтенсивності, функціональне навантаження.

Проаналізувавши фразеологізми з елементом – флоронімом ми бачимо, що в англійській мові превалюють фразеологізми з позитивною оцінною конотацією (40,5%), в той час, як фразеологічних одиниць з нейтральною оцінною конотацією – 27,3%; з негативною оцінною конотацією – 32,2%.

Проаналізувавши різні сфери людської діяльності, можна прийти до висновку, що фразеологізми з флористичним компонентом застосовуються для позначення: емоційного стану і чуттєвих відносин, проблем ментального здоров'я, ієрархічних відносин, фінансового стану, зовнішності і відмінного здоров'я, побутових дій та відносин, характеру людини.

В багатьох мовах можна виділити цілий ряд слів, які характеризуються фразеологічною активністю, тобто входять як ядерний компонент до великої кількості ФО. В досліджуваних ФО найбільш активними виявилися такі флористичні компоненти: *apple, bean, bush, root, nut, grass, tree*. Як бачимо у більшості випадків це не конкретні фітоніми, а абстрактні флористичні назви.

На структурному рівні фразеологізми поділяються на два класи: 1) ФО, побудовані за моделлю словосполучення і 2) ФО із структурою речення. ФО із структурою словосполучення поділяються на два підкласи: словосполучення з підрядним і сурядним зв'язком. Для них характерна дво- трьохкомпонентність. Словосполучення складається з однієї, двох повнозначних лексем і однієї неповнозначної. ФО, які є реченнями, побудовані за моделями простих (дво- або односкладових) і складних (складнопідрядних, складносурядних) речень. Отже, проаналізувавши корпус досліджуваних ФО на структурному рівні ми встановили, що для них найтипівішими є наступні моделі: двох-трьох компонентного підрядного словосполучення, яке формується з однієї або двох повнозначних лексем і однієї неповнозначної; простого стверджувального речення.

Для англійських ФО з флористичним компонентом характерними є структура словосполучення з підрядним зв'язком, яке складається з одного, двох, трьох повнозначних лексем і однієї, або кількох неповнозначних лексем, а також структура стверджувального простого речення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдеева О.И. Кодирование культурной информации в семантике фразеологических единиц русского языка. *Язык и транснациональные проблемы*. 2004. С. 410-413.
2. Ажнюк Б.М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні. К. : Наукова думка, 1989. 134с.
3. Алефіренко М.Ф. Лінгвокреативні процеси формування фразеологічної семантики. *Мовознавство*. 1988. №5. С.35-41.
4. Алехина А. И. Семантические классификации фразеологических единиц. URL: http://aviatehnic.ru/prochee/aviatehnicrustudent/aviatehnicrusemanticsyieskie_klassifikacii frazeologic/ (дата звернення: 16.03.2020).
5. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. Л. : Просвещение, 1963. 208 с.
6. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике. URL: <http://www.classes.ru/grammar/128.Arnold-research/> (дата звернення: 14.09.2020).
7. Архангельський В. А. Устойчивые фразы в современном русском языке. Ростов н/Д. : изд-во Рост. ун-та, 1964. 315 с.
8. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. М. : Советская энциклопедия, 1969. 608 с.
9. Балли Ш. Французская стилистика. М. : Эдиториал УРСС, 2001. 345 с.
10. Баранов А. Н. Аспекты теории фразеологии. М. : Знак, 2008. 656 с.
11. Баранцев К. Т. Англійські прислів'я та приказки. К. : Радянська школа, 1983. 176 с.
12. Белозерова Ф.М. Фразеологические единицы как носители национально-культурной информации. *Семантические и*

стилистические преобразования в лексике и фразеологии современного английского языка. М. : ВЛАДОС, 1987. С.116-126.

13. Берлизон С. Б. Специфика семантики фразеологических единиц и роль структурных компонентов в ее определении. *Семантическая структура слова и фразеологизма: сборник научных трудов.* М. : Наука, 1980. 287 с.
14. Бородянский И. А., Степанова И. С. О символическом значении компонентов фразеологических единиц. *Романо–германская филология.* Вып. 19. К., 1985. С. 17–20.
15. Бояркина В.Д. Национальные лексико-фразеологические фонды. *Вопросы языкознания.* 1997. №4. С.42-58.
16. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/KultEtn/15.php (дата звернения: 7.02.2020).
17. Верещагин Е. М. Лингвострановедческая теория слова. М. : Русский язык, 1980. 320 с.
18. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. М. : Наука, 1977. 312 с.
19. Виноградов В. В. Лексикология и лексикография : Избранные труды. М. : Наука, 1977. 312 с..
20. Гак В. Г. Национально–культурная специфика меронимических фразеологизмов. *Фразеология в контексте культуры.* Москва : Языки русской культуры, 1999. С. 260–269.
21. Гармыч Н. С. Структурно-семантические и национальные особенности фразеологизмов в языке газет : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Днепропетровск, 1992. 19с.
22. Гудков Д. Теория и практика межкультурной коммуникации. М. : Гнозис, 2003. 288 с.
23. Добровольский Д. О. Фразеология в ассоциативном словаре. *Известия Академии наук. Сер. литературы и языка,* 1992. №4. С. 17 - 33.

24. Добровольский Д. О. Национально-культурная специфика во фразеологии. *Вопросы языкознания*. 1998 №6. С.48-57.
25. Елисеева В. В. Лексикология английского языка : учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. Санкт-Петербург : СПбГУ, 2003. 234 с.
26. Жуков В. П. Русская фразеология. М. : Высш. шк., 1986. 309 с.
27. Завідонова Н. Фразеологізми як один із шляхів збагачення словникового складу англійської мови. *Рідна школа*. 2009. № 2 - 3. С. 40 - 42.
27. Зорівчак Р., Ажнюк Б. М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні. *Мовознавство*. 1990. №23. С.41-49.
28. Кірюшкіна Л. В. Структурно-семантичні особливості іспанських фразеологічних одиниць із зоокомпонентами. *Гуманітарний вісник*. Черкаси. 2003. №2. С.129-131.
28. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. К. : АСТРУМ, 1999. 288 с.
29. Кудрявцева Н. Б. Гетерономинативность в семантическом поле номинаций-фитонимов. : автореф. дис... канд. наук : 10.02.04. Белгород, 2004. 21 с. URL: <http://cheloveknauka.com/geteronominativnost-v-semanticheskom-pole-nominatsiy-fitonimov> (дата звернення: 14.05.2020).
30. Кунин А. В. Английская фразеология (теоретический курс). М. : Высш. шк., 1970. 344 с.
31. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. Дубна : Феникс+, 2005. 488 с.
32. Лексикология английского языка : учебное пособие для студентов / Под ред. Г. Б. Антрушина, О. В. Афанасьева. М. : Дрофа, 2004. 288 с.
33. Никулина Е. А. Лингвистическая компетенция и концепция терминологических фразеологизмов. *Вестник МГУ. Серия № 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2003. № 4. С. 52 - 59.

34. Орлова Т. Г. До питання класифікації фразеологічних одиниць англійської мови з антропонімами. *Нова філологія*. 2017. №69. С.144-148
35. Остапович О. Я. Фразеологізовані образи-символи з країнознавчою семантикою у мовних взаємовідносинах Австрії і України. *Мовознавство*. 1996. №6. С.46-49.
36. Петрова Н. Д. Национально-культурные семы в структуре значения английских фразеологических единиц. *Вопросы филологии*. 1999. № 2. С. 14–20.
29. Подолян І. Е. Відображення українських, німецьких, американських звичаїв та обрядів у вербальних асоціаціях фітонімів. *Мовознавство*. 1999. №6. С.61–67.
30. Рахштейн А. Д. Сопоставительный анализ немецкой и русской фразеологии: учеб. пособие. М. : Высшая школа, 1980. 143 с.
31. Редін П. О. Типи системних зв'язків фразеологічних одиниць у мові. *Мовознавство*. 1994. №4-5. С.50–52.
37. Решетюк Т. П. Пареміологічні константи в англійській фразеології на матеріалі зоонімів і фітонімів. URL: http://www.rusnauka.com/16_NPM_2007/Philologia/22169.doc.htm (дата звернення: 15.18.2020).
38. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2011. 844 с.
39. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка: учеб. пособие. М. : Русский язык, 1996. 356 с.
40. Солодуб Ю. П. Национальная специфика и универсальные свойства фразеологии как объект лингвистического исследования. *Филологические науки*. 1990. № 6. С. 55–65.
41. Солодухо Э. М. Теория фразеологического сближения. Казань : Изд-во Казанского университета, 1989. 296 с.
42. Слышкин Г. Г. От текста к символу. М. : Издательский центр «Академия». 2000. 128 с.

43. Телия В. Н. Первоочередные задачи, методологические проблемы исследования фразеологического состава языка в контексте культуры. М. : Языки русской культуры, 1999. 333 с.
44. Черданцева Т. З. Идиоматика и культура. *Вопросы языкознания*. 1996. №1. С.58-69.
45. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка. Л. : Либроком, 2010. 232 с.
46. Шестаков А. О. Семантика та функціонування фразеологізмів з флористичним компонентом в українській та англійській мовах. *Лінгвістика* 2012. № 3 (27). Ч. I. С. 169–173.
47. Шумбасова С. С. Грамматическое структурирование фразеологизмов современного английского языка с компонентом-фитонимом. М. : Изд-во МГОУ, 2011. 167 с.
48. Arnold I. V. The English Word. URL: &http://www.academia.edu/15602501/Arnold_I_V_-_The_English_Word_-_1986 (дата звернення: 25.12.2019).
49. Buckingham L. A multilingual didactic approach to idioms using a conceptual framework. URL: http://elies.rediris.es/Language_Design/.../2-Louisa-multilingual-LD8.pdf (дата звернення: 28.10.2019).
50. Gläser R. Phraseological Units as False Friends in English and German. *Вестник Московского университета. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 1998. № 4. С. 25–35.
51. Jackendoff R. What is a concept? *Frames, Fields, and Contrasts. New Essays in Semantics and Lexical Organization*. London : Hillsdale, 1992. P. 191–209.
52. Liao Feng-zhen. Study on the Classification of Idioms Exaggeration. *Journal of Bijie University*. URL: http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTOTAL-BJSZ200905004.htm (дата звернення: 17.01.2020).

53. Machery E. 100 years of psychology of concepts : the theoretical notion of concept and its operationalization. *Studies in History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences*. Pittsburgh : University of Pittsburgh, 2007. № 38. P. 63- 84.
54. Stubbs M. On very frequent phrases in English phraseology. URL: <http://www.uni-trier.de/uni/fb2/anglistik/Projekte/stebbs/icame-2004.htm>. (дата звернення: 20.12.2019).
55. Weinreich U. Problems in the Analysis of Idioms Substance and Structure of Language. Los Angeles : University of California Press, Berkley and Los Angeles, 1984. 315p.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

56. Барышникова Т. Д. Этимологический четырехязычный словарь растений: учеб. пособие. М. : Альфа-М, 2009. 224 с.
57. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах / В. В. Яременко. К., 1999. Т. 4, 701 с.
58. Етимологічний словник англійської мови. URL: <http://www.etymonline.com> (дата звернення: 16.09.2019)
59. Кунин А. В. Англо – русский фразеологический словарь. М. : Русский язык, 1984. 944 с.
60. Шитова Л. Ф. English Idioms and Phrasal Verbs. Англо-русский словарь идиом и фразовых глаголов. М.а : Антология, 2007. 256 с.
61. Collins Dictionary of Idioms. Москва : ООО «Издательство АСТ» : ООО «Издательство Астрель», 2004. 751 с.
62. Cowie A. P., Mackin R. Oxford dictionary of current idiomatic English. Vol. Oxford dictionary of phrasal verbs. Oxford : OUP, 2000. 517p.
63. Cowie A. P., Mackin R. Oxford dictionary of current idiomatic English.

- Vol.2. Oxford dictionary of idioms. Oxford : OUP, 2000. 685p.
64. Hornby A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, Oxford : Oxford University Press, 2010. 1796 p.
  65. Longman Idioms Dictionary. Longman : Pearson Education Limited, 2002. 402 p.
  66. Makkai A. Idiom Structure in English. The Hague : Milton Publishing, 1997. 371 p.
  67. McCarthy M. English Idioms in Use. Cambridge : Cambridge University Press, 2002. 190 p.
  68. Oxford Learner's Dictionary of English Idioms. Oxford : OUP, 1996. 334 p.
  69. Oxford. Advanced Learner's Dictionary. URL: <http://www.oxfordadvancedlearnersdictionary.com/dictionary/idiom> (дата звернення: 23.10.2019).
  70. Spears A. American Idioms Dictionary. URL: <http://www.bii-lb.com/files/files/NTC%27s%20American%20Idioms%20Dictionary.pdf> (дата звернення: 12.03.2020).
  71. Webster dictionary. URL: <https://www.webster-dictionary.org> (дата звернення: 29.11.2019).

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the study of phraseological units containing elements and phytonyms.

The purpose of this study is to consider the structure and semantic peculiarities of phraseological units with a phytonym component in English.

Important is the fact that these units are a significant group in the phraseology of the English language. This is due to the fact that the names of objects of the plant world are characterized by wide usage, ambiguity and great potential.

The study showed that it is the phraseological fund of the language that most clearly shows the specificity, originality, national identity of the people. Since there are traditions of nature perception in different nations, associated with historical, natural, social conditions of development of a particular ethnic group, the perception of any elements of the world also depends on certain cultural traditions of the people. And language is a direct reflection of reality, which includes imagination and thinking.

After analysing various areas of human activity, we can conclude that the phraseology with a floral component is used to denote: emotional state and sensory relationships, mental health problems, hierarchical relationships, financial status, appearance and health, domestic actions and relationships, human character. In many languages, we can distinguish a number of words that are characterized by phraseological activity, i.e. are included as a nuclear component to a large number of phraseological units. The following floral components were the most active in the studied units: apple, bean, bush, root, nut, grass, tree. As we see in most cases, these are not specific phytonyms, but general floral names.

Keywords: *floronym, phraseological unit, character, national identity, structure, semantics*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Счевська Ганна Петрівна, студентка 2 курсу, форми навчання заочної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти: a-net28@ukr.net,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Фразеологічні одиниці з флористичним компонентом в англійській мові: структурно-семантичний та лінгвокультурологічний аспекти» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____